

За два кроки до перевороту

Червоні лінії
пригожина
— початок
кінця рашизму

» стор. 4

Наше покоління має добити одвічного ворога

На Чигиринщині велелюдно
пройшли 27-мі вшанування
героїв минулого і сучасної
російсько-української війни

» стор. 3

Із прицілом на Олімпіаду

Українська
молодіжна збірна
достроково вийшла
до чвертьфіналу
чемпіонату Європи

» стор. 15

Україна молода

Середа, 28 червня 2023 року

№26 (5938)

Учорашні курси
НБУ:
1 \$ = 36,568 грн
1 € = 39,924 грн

Ой на горі та й женці жнуть

Очікується врожай зернових — близько 46 мільйонів тонн

» стор. 2

Війна — війною, а жнива — за розкладом.
Фото з сайту ukurier.gov.ua.

Михайло Федоров
міністр цифрової трансформації України

«Роль БПЛА стає все більшою, і не тільки з точки зору розвідки, а і з точки зору нового інструменту враження цілей. Ми вже можемо говорити, що ефективність БПЛА не менша, ніж ефективність артилерії».

■ АГРОСЕКТОР

Ой на горі та й женці жнуть

Очікується врожай зернових — близько 46 мільйонів тонн

Аграрії Одещини та Миколаївщини розпочали жнивувати з озимого ячменю.

Фото Департаменту аграрної політики Одеської ОВА.

Людмила НІКІТЕНКО

У нашій країні, де рік і чотири місяці точиться повномасштабна війна, стартувала жнивна кампанія. І хоча розпочалася вона із запізненням, утім уже намолочено 100 тисяч тонн озимого ячменю на Одещині. Про це повідомив перший заступник міністра аграрної політики та продовольства України Тарас Висоцький.

За словами посадовця, з кожним днем темпи збору нового врожаю прискорюватимуться. Загалом очікується, що зернових цього року буде зібрано близько 46 млн тонн.

«Це на 10-15% менше, ніж минулого року. Але внутрішнє споживання зернових в Україні становить 18 млн тонн. Тож дефіциту зернових для внутрішніх потреб українців не буде», — наголошує Тарас Висоцький.

Як зазначають у Міністерстві аграрної політики та продовольства, збирання нового врожаю аграрії Одещини та Мико-

лаївщини розпочали з озимого ячменю. Жнива там уже проведено на площі 4,8 тис. га при врожайності 26,5 ц/га. Наразі намолочено 12,6 тис. тонн зерна нового врожаю.

«Лідерами з обмолоту є сільгосптоваровиробники Одещини з показником 4 тис. га. Водночас за рівнем урожайності попереду аграрії Миколаївщини — 32 ц/га», — повідомляють у міністерстві. І додають, що активні жнива по всій території країни розпочнуться у липні.

Нагадаємо, що через теракт на Каховській ГЕС, його наслідки та зміни мікроклімату аграріям у південних областях України вже наступного року доведеться відмовитись від вирощування частини традиційних культур — рису, кукурудзи, сої. Тож місцеві землероби збираються переорієнтуватися на пшеницю, ячмінь та соняшник. І хоча переконані, що великої врожайності не буде, але земля не гулятиме. ■

■ ПРО ЗАПАС

Кубічні метри для врожаю

На Черкащині будують нове зернохосовище

Нова черга зернохосовища для цього року врожаю. Фото надане ТОВ «Лубнимаш».

Людмила СТРИГУН

Один з елеваторів Черкащини, а їх в області понад 40, зводить нову чергу зернохосовища для завантаження цього року врожаю. Її місткість — 40 тисяч метрів кубічних одночасного зберігання.

Як повідомляють у ТОВ «Лубнимаш», це три силоси діаметром 27,5 метра, які будуть укомплектовані даховими панелями з полімерним покриттям за технологією GreenCoat Pural TM. «Як га-

рантує бренд-виробник концерн SSAB, дане покриття захищатиме від наскрізної корозії оцинкований метал до 50 років», — розповідають у товаристві.

Також, уточнюють, на черзі монтажні роботи зі встановлення зерносушарки У13-СП50М2, силосів тимчасового зберігання загальним об'ємом 1 тис. 700 метрів кубічних і транспортного обладнання 100 тонн на годину довжиною 700 метрів погонних. ■

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Свою ницу підлість рашисти демонструють в Україні настільки вигадливо, що їхня жорстокість більше не вписується в жодне уявлення про здоровий глузд. Але, як свідчить практика, процес втрачання людської подобі в їхньому випадку таки не має меж. Досить було подивитися на замордовані обличчя «азовців», яких окупанти недавно судили в Ростові, аби зрозуміти весь рівень пережитого ними жаху. Найсумніше ж те, що витягти з рашистських концтаборів полонених наразі вкрай непросто.

Черговим доказом подібної трагедії стала історія, яку переповів «Тижню» речник Міжнародного Комітету Червоного Хреста в Україні Олександр Власенко. За його словами, цій благодійній організації недавно вдалося підтвердити перебування в російських в'язницях сотень полонених українців, які до того мали статус зниклих безвісти. Їхні родини нарешті отримали бодай якусь втіху, оскільки місяцями жили у повній невідомості.

«У нас останнім часом, приблизно у середині травня, була велика кількість повідомлень для родичів зниклих безвісти», — сказав пан Власенко, — адже ми отримали підтвердження полону рідних та місця їх утримування. Повідомлення про сотні зниклих надійшли протягом тих двох тижнів».

Речник зауважив, що інформація до Комітету надійшла від російського національного інформбюро, надавши тим самим право МКХЧ вимагати доступу до полонених. Але при цьому він зауважив, що жодного інструменту примусу щодо росії в організації немає. Довести факт перебування тієї чи іншої людини в полоні загалом непросто.

«Навіть якщо людина, яка в нас відкриває справу, вчора бачи-

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Село Рівнопіль, розташоване на кордоні Запорізької та Донецької областей, стало дев'ятим населеним пунктом, яке ЗСУ звільнили у ході літнього контрнаступу. Перемога далася надзвичайно важкою ціною.

«З усіх боків цей населений пункт був оточений мінними полями дуже складного характеру», — повідомив в ефірі телемарафону представник об'єднаного пресцентру Сил оборони Таврійського напрямку Валерій Шершень. — Інженерні війська пробрили коридор, і, власне, таким чином відбулася деокупація». Наразі там тривають стабілізаційні заходи, хоча село повністю зруйноване і безлюдне.

Триває наступ ЗСУ і в напрямку Мелітополя — найбільш укріпленого і потужного пункту окупантів. За даними Валерія Шершні, просунутися вглиб противника вдалося вже на півтора кілометра. Причому в ході боїв рашисти несуть настільки великі втрати, що перестали вивозити вбитих до московії, аби ті не псували «переможну» статистику для пропагандистських телемарфонів. За даними міського голови Мелітополя, солдатські трупи найчастіше знаходять останнє пристанище у великих братських могилах на окраїнах окупованих міст регіону.

Загалом з початку контрнаступу українські військові звільнили

■ БРАНЦІ

Статус «живий»

Червоному Хресту вдалося підтвердити факт перебування в російському полоні сотень українців, які зникли безвісти

Країна-агресорка приховує інформацію про українських полонених. Фото FADEL SENNA / AFP.

зниклого в якомусь телеграмканалі, це для нас не є підтвердженням, — каже пан Власенко. — Ми не можемо верифікувати, що це не відеопостановка, та маємо отримати від офіційного органу дані, що людина справді перебуває в тому місці. В такому разі ми можемо повідомити родичам, що знайшли цю людину. Далі вмикається інший механізм, коли ми вимагаємо доступу до цієї людини. Можна передати лист від утримуваного. В нас є спеціальні Red Cross messages, тобто повідомлення Червоного Хреста, де людина може написати свої сімейні новини та отримати відповідь. Але перший крок — знайти цю людину, де вона перебуває».

Утім, навіть отримавши дозвіл на зустріч із полоненими, допомогти їм досить непросто, ос-

кільки представників громадських та благодійних організацій рашисти пускають не скрізь. А там, де пустили, доводиться рухатися мов по тонкій кризі, аби не зашкодити бранцям, адже скарги часто піддають жорстоким тортурам. Аби уникнути таких проблем, представники Червоного Хреста проводять зустрічі зі значною кількістю полонених. Так адміністрації важче вирахувати тих, хто наслідився скаргитися на жорстокість наглядачів.

До речі, вирвати з рук рашистів складно не лише живих, а й мертвих українців. Перемовини навіть із цього приводу проходять надзвичайно складно. І все ж, за даними Мінреінтеграції, минулого тижня вдалося повернути на батьківщину тіла 51 оборонця, які віддали свої життя за Україну. ■

■ НА ФРОНТІ

Рух тільки вперед

За два тижні контрнаступу наші військові звільнили дев'ять населених пунктів

щонайменше дев'ять населених пунктів і продовжують рухатися вперед по всій лінії фронту. ЗСУ сповна скористалися ситуацією на час, поки два московські маніяки — пригожин та путін — влаштували свої паханські розбірки. З переляку кремлівці перекинули частину своїх військ з України на болота. Але, як повідомила заступниця міністра оборони Ганна Малаяр, орки вже активно повертаються на свої старі позиції.

Найзапекліші бої наразі тривають у Донецькому регіоні. За даними командувача Сухопутних військ генерал-полковника Олександра Сирського, ЗСУ вибили рашистів на західному березі каналу Сіверський Донець–Донбас. Він також підтвердив знищення нашими підрозділами 57-ї гвардійської мотострілкової бригади рф.

Командира 3-ї окремої штурмової бригади Максим Жорін. — Бійці 1-го батальйону продемонстрували дуже високий професійний рівень. Завдяки їхнім діям вдалося повністю зруйнувати плани окупантів».

Українське небо до рашистів теж стало нещадним. Причому йдеться не лише про сучасні артилерійські установки, які поставляють на фронт іноземні партнери, а й успіхи «Армії дронів». «Ми зараз будемо публікувати щопонеділка статистику по вражених цілях групами і ротами, яким допомагаємо», — повідомив міністр цифрової трансформації Михайло Федоров. — Так от, за тиждень, наприклад, ми ще не публікували цього, 22 танки знищено цими підрозділами, броньованих машин — 59,3 гармати, міномети, кулемети — 6. І багато інших результатів. Це свідчить про те, що роль БПЛА стає все більшою, і не тільки з точки зору розвідки, а й з точки зору нового інструменту враження цілей. Ми вже можемо говорити, що ефективність БПЛА не менша, ніж ефективність артилерії». ■

■ ГЕРОЯМ — СЛАВА!

Наше покоління має добити одвічного ворога

На Чигиринщині велелюдно пройшли 27-мі вшанування героїв минулого і сучасної російсько-української війни

Валентина САМЧЕНКО

На Холодноярському плато, напроти відомого Мотриного монастиря на Черкащині, відкрили меморіал козакам-добровольцям, які після повномасштабного вторгнення РФ загинули в боротьбі за Українську державу з московською навалю: Олегові Куцину — «Куму» («Карпатська Січ»), Андрієві Жованику — «Татарину» (V Legion), Герою України Дмитрові Коцюбайлу — «Да Вінчі» (ДУК «Правий сектор» і 67-ма ОМБр), Герою України Тарасові Бобаничу — «Хаммеру» (ДУК «Правий сектор»). Вшанували поряд і могилу першого добровольця, удостоєного найвищого звання України після початку повномасштабного російського вторгнення, — уродженця Харкова Георгія Тарасенка, який заповів його поховати саме в цьому краї.

Варто нагадати, що ще у квітні 2019 року обабіч старовинної польової дороги поруч із Мотриним монастирем постав пам'ятник загиблим воїнам 93-ї окремої механізованої бригади ЗСУ «Холодний Яр». На тоді їх було з 2014 року 284 бійці та офіцери.

Кожен із захисників, хто відтепер пам'ятниками присутній на Холодноярському плато, мав свою історію взаємин із цими місцями. У

93-й бригаді служили козак Історичного клубу «Холодний Яр» Олег Куцин та Андрій Жованик — обидва загинули торік; спочивають навіки у Києві. У 2017–18 роках легендарний молодий «Да Вінчі» брав участь у 22-му і 23-му вшануваннях героїв Холодного Яру. Промовляв у Медведівці біля пам'ятника Максимові Залізнику. Самовіддано і безстрашно Дмитро Коцюбайло продовжував шлях героя минулщини. А тепер вони серед тих, хто охороняє Україну з неба.

Про кожного героя прозвучало багато найкращих слів. Юріс Юраш з Інтернаціонального легіону Сил територіальної оборони ЗСУ, який став вояком добровольчого батальйону «Карпатська Січ» і брав участь в обороні Києва, про свого побратима Андрія Жованика каже: «Як на мене, він — найкраща та кришталево найчистіша людина. На таких тримається вся нація. Вони — ядро народу. Я мав честь, щастя знайомитися з командиром батальйону «Карпатської січі» Олегом Куциним, воювати поруч із Андрієм Жоваником. Вони були не тільки хоробрими воїнами, мудрими командирами, а й джерелами натхнення. Хай вони продовжують мотивувати нас на боротьбу з нашим одвічним ворогом».

Мар'яна Симоненко —

Пам'ять про Андрія Жованика, Тараса Бобанича, Олега Куцина, Дмитра Коцюбайла живе тепер і на Холодноярщині.
Фото автора.

сестра Дмитра Коцюбайла — на організованих Історичним клубом «Холодний Яр» вшануваннях була небагатослівною: «Пам'ятні монументи нам завжди нагадуватимуть, як нам далася свобода. І як дається звільнення кожного клаптика нашої землі».

Полковник Олег Шевчук, командир 43-ї окремої артилерійської бригади імені гетьмана Тараса Трясила Сухопутних військ Збройних сил України, констатував: «Від себе як командира 43-ї окремої артилерійської бригади великої потужності запевняю вас, що воїни-артилеристи роблять усе можливе і неможливе з метою знищення максимальної кількості москальської орди та їхнього залізниччя. Полеглі воїни залишаються в нашій пам'яті навіки. Вічна їм слава, вічна їм шанал!».

Мар'ян Берездецький, борець 49-го окремого стрілецького батальйону ЗСУ «Карпатська Січ», упевнений: «Поки живе нація — смерті не існує. Ці пророчі для кожного вояка «Карпатської Січі» слова стали реальністю. Усвідомлення того, що у цій святій війні виживуть одиниці, незатьмарюють нашої жаги

до перемоги. Жаги бути першими, жаги бути кращими, жаги бути на вістрі атаки. Цю жагу нам запалив славної пам'яті наш великий та нескорений командир Олег Куцин. Друже Олег, ця жага підсилює нас. За це тобі дяка від усіх вояків «Карпатської Січі» і низький уклін. Друже Олег, ми стоїмо — так, як ти казав. Ти казав мені завжди: «Дзвін», ти чого не посміхаєшся? Посміхайся!». І я посміхавсь. Б'ю москалів — і посміхаюся. Так, як ти нам казав. Дякую тобі за це. Дякую всім вам, Герої, які у цьому пантеоні. Ми розуміємо й усвідомлюємо, що ми і наше покоління маємо добити одвічного нашого ворога».

На хуторі Буда біля дуба Максима Залізняка, поруч із пам'ятником кобзареві Тарасові Силенку, постав ще один пам'ятник Олегові Куцину — багатолітньому співорганізаторові вшанувань холодноярських героїв. В околицях Грушків поставлено меморіальні знаки на честь Юрія Горліса-Горського, Андрія Чорноти, які знищили залогов москалів на Майданах, та козаків 3-ї (Грушківської сотні) полку гайдамаків Холодного Яру. ■

■ ПОГЛЯД

Другого Чорнобиля не буде

Олексій ТОЛКАЧОВ,
засновник БФ «Омріяна країна» (Fb)

Щодо ситуації на Запорізькій АЕС, можу всіх заспокоїти. Другого Чорнобиля не буде і бути не може. Ось чому.

Це було давно. Я тоді був головою громадської ради Державної інспекції ядерного регулювання. І на засіданнях колегії ми розглядали і слухали результати стрес-тестів на українських АЕС.

Нагадаю історію. Після катастрофи на АЕС Фукусіма в Японії країні ЄС вирішили провести стрес-тести, щоб переконалися, що аналогічна біда на АЕС Європи не трапиться. Україна також приєдналася до цього процесу.

30 грудня 2011 року Державна інспекція ядерного регулювання опублікувала результати стрес-тестів. За їх результатами на українських АЕС були запроваджені технологічні рішення, які виключають можливість повторення аварії на АЕС Фукусіма. Зокрема, були створені системи перетворення водню, щоб виключити можливість вибуху реактора навіть за умови втрати електропостачання, втрати рідини охолоджувача, землетрусу та інших несприятливих обставин.

Отож, кажу.

Ніякого вибуху реакторів на Запорізькій АЕС не може бути.

Коли нас лякають Чорнобилем, то забувають сказати про принципову відмінність реакторів на Запорізькій АЕС (ВВЕР-1000, проєкт В-320) від чорнобильських реакторів РБМК-1000.

По-перше, всі реактори ВВЕР-1000 сховані у герметичний конфайнмент — оболонку з півтораметрового напруженого залізобетону, яка має витримати як зовнішнє падіння легкого літака, так і внутрішній вибух, аварію і викид радіоактивних матеріалів.

На Чорнобильській АЕС такого конфайнменту не було. До речі, його немає і на Ленінградській, Курській та Смоленській АЕС, де досі експлуатують чорнобильські реактори РБМК. Не варто там необачно курити.

Отож, реактор закритий у герметичній оболонці, за яку нічого не вийде, хіба що орки почнуть планомірно бомбардувати конфайнмент декількома надпотужними бомбами. Та навіть після цього ще треба зруйнувати корпус реактора...

По-друге, на ЗАЕС, у реакторах ВВЕР-1000 — лише 66 тонн урану в кожному реакторі. В чорнобильських реакторах РБМК було значно більше — 192 тонни.

По-третє, реактори на Запорізькій АЕС — докритичні, на відміну від Чорнобильської АЕС, де були надкритичні. Це означає, що в реакторі не може статися самовільний розгон потужності, як це було на ЧАЕС.

Якщо реактор ВВЕР-1000 залишити без нагляду, то він самовільно загложне. На ЧАЕС було навпаки. Максимум, до чого може призвести катастрофа на Запорізькій АЕС, — це розплавлення активної зони і незворотне руйнування самого реактора всередині конфайнменту. В такому разі ми не зможемо відновити роботу ЗАЕС, адже реактор ремонту не підлягає.

Всі прогнози, за якими Україну і Європу накриє хмара радіоактивного забруднення після аварії на ЗАЕС, — це маячня для жовтої преси.

Перший радіоактивний контур теплоносія теж розташований усередині конфайнменту. Якщо станеться витік, то це буде внутрішня аварія на ЗАЕС, але не катастрофа національного масштабу.

Потенційною загрозою на майданчику ЗАЕС є сховище відпрацьованого ядерного палива. Це близько 100 дуже міцних залізобетонних контейнерів, що стоять просто неба. Вони дуже надійні, але непередбачені на випадок цілеспрямованого бомбардування. Проте навіть у такому разі при підриві може статися розгерметизація декількох контейнерів зі ста наявних, але ніяк не всіх одразу.

Масштабна біда може статися хіба що у випадку удару по ЗАЕС тактичною ядерною зброєю. Та це буде вже зовсім інша історія.

Руйнування дамби Каховської ГЕС уже наробило поки що значно більшої шкоди, ніж будь-яка потенційно можлива аварія на ЗАЕС. Тому поки що можете спати спокійно. Якщо взагалі можете. ■

Тетяна РУДЕНКО

■ СТОЛИЦЯ

Читаємо — коли болить

На XI «Книжковому Арсеналі» представили 1300 нових книжок 77 українських видавців

ноту. », — ділиться враженнями Аліна Небельська, яка фестивалі дні називає островом щастя.

Презентували книжку-щоденник закатованого росіянина письменника Володимира Вакулєнка «Я перетворююсь», яку видав Vivat спільно з Харківським літературним музеєм. На події були присутні його мати, син та Вікторія Амеліна, яка врятувала сховані записи.

У події «Ніч перед світанком: розмова про віру в час втрат» розмірковували навколо роману «Ніч остання» Нелі Шейко-Медведевої.

Наталія Терамає, яку читачі «України молоді» знають як Наталю Дмитренко, підготувала з видав-

ництвом «Родовід» дослідження «Богомазов у Фінляндії. Сто років потому».

Загалом, представляли традиційну «Вітрину книжкових новинок». За інформацією організаторів, ідеться про 1 тис. 300 нових книжок 77 українських видавців.

Однак цього разу звичні секції від видавництв замінили зонами чотирьох книгарень. З цього приводу відвідувачі ділилися недовolenням. Один з ініціаторів заснування літературного конкурсу імені Григора Тютюнника Віталій Скоцник зауважує: «Зміна формату з видавництва та безпосередньо авторів на локальні київські книгарні, як заявили самі організатори, мені та друзям принципово

не сподобалася. Книжковий форум виконує значно більшу місію, аніж просто продаж книг. Раніше ми бачили динаміку видавництва, разом з ними та авторами вдишали шпальти нових творів, а сьогодні це просто книжковий супермаркет...»

Особливо велелюдними були зустрічі «Поезія в пікселі», дискусія «Книжки про війну, життя та любов». Так, уже відомий Павло Вишебаба з Краматорська, який після початку повномасштабної війни став добровольцем, доєднався до трьох таких подій. Слова його вірша — як констатація: «Історія в книгах довга, наживо — минає стрімко, // Моє покоління пише сльозами й вогнем сторінок». ■

ПАРАД МАРАЗМІВ

За два кроки до перевороту

Червоні лінії пригожина — початок кінця рашизму

Тетяна ПАРХОМЧУК

Стрімкий похід на Москву з претензією на переворот ватажок «Вагнера» Євгеній Пригожин назвав «маршем справедливості». Провідні ЗМІ світу підхопили демонстративний запал пригожина, зазначивши, що заколот «вагнерівців» віщує поразку Путіна у війні проти України. Помірковані голови в Україні, добре знаючи цю підступну, брехливу, злочинну й непередбачувану російську публіку, реагували стримано. Утім, як і кожен день війни.

Зрештою, наша стриманість стала правильною реакцією. Бо з цієї гучної заяви вийшов пшик. Вірний білоруський зброєносець кремлівського диктатора Лукашенко (або ті, хто ховається за його спиною) щось таке нашепотів пригожині, що той погодився за два кроки до Москви повернути «вагнерівців» на фронт помирати проти України, а свої голоблі спрямував на Білорусь, щоб і його там ліквідувало російське ФСБ. А що? Хіба не така доля спіткала кожного, хто потрапляв у немилість до Путіна? А після того, коли цей недопротест усе ж показав усьому світу і слабкість самого кремлівського диктатора, і неспроможність, неорганізованість усієї машини, котра намагається поневолити все й усіх довкола, — й поготів?

Вочевидь, Владіміру Путіну було дуже неприємно відчувати, як крок за кроком він втрачає контроль над Росією. І не тому, що цю територію займають українські збройні сили, а тому, що між російськими бандитами в законі й поза ним почався внутрішній конфлікт, котрий він не зміг проконтролювати.

І взагалі, за добу подій (23—24 червня) Путін в очах міжнародної спільноти перетворився на жалюгідного політичного карлика, котрий не може усвідомити, що наразі все, що відбувається на Росії, вказує на серйознішу проблему для Кремля, ніж просто одноденний бунт «головоріза, який зарвався».

Глобальний конфлікт: пригожин проти ФСБ та мінубіств

Почнімо з того, що пригожин не був одним у полі війном. Його доволі майстерно консультували і вели, доки він не здвусь. Напевне, Путін, знаючи його слабкі місця, знайшов, чим на них натиснути.

Очевидно, автори сценарію перевороту на Росії не врахували важливу складову, необхідну ватажку таких справ, — інтелектуальну.

У пригожина все в порядку з інстинктами, але тут потрібно більше — здатність логічно прораховувати наперед.

Щоправда, є питання, чому на чолі гіпотетичного перевороту не стала так звана ліберальна російська опозиція. А з іншого боку, чому дивуватись, якщо вона досі не визначилась, чий Крим. Узагалі беруть сумніви в наявності в неї будь-якої твердої позиції.

А те, що очолив цей рух проти системи чинної влади ватажок злочинців?.. Яка країна, такі й вожаки, такий і заколот — узагальнена відповідь.

Хоча є й конкретні причини того, чому взагалі такий похід у виконанні пригожина став можливим.

Бекграунд у тому, що свого часу Путін у кращих традиціях диктатора вирішив створити для себе власну гвардію, котра виконувала б для нього найогидніші доручення й заробляла гроші. Як у Африці, де «вагнерівці» роками організували державні перевороти, приводячи до влади проросійські уряди та збагачуючи Путіна і його найближче оточення.

Згодом прийшло усвідомлення, що «вагнерівці» також можуть бути використані у війнах, які російська федерація веде проти сусідніх країн або на Близькому Сході. І також брати на себе відповідальність за ті злочини, з котрими навіть російська армія та спецслужби не хочуть бути ототожнювані. Так було в Сирії, так було в Україні. Однак, як часто буває з дикта-

торськими забаганками, монстр вийшов з-під контролю.

Пригожин та його соратники побачили рівень корупційних потоків, якими керують Сергій Шойгу, Валерій Герасимов та інші керівники міністерства оборони та спецслужб російської федерації. І коли бачиш гігантські суми грошей, звісно, хочеться і самому встановити над ними контроль. У результаті протилежна сторона була роздратована тим, що після задіявання «Вагнера» в Сирії та Україні величезні гро-

Вочевидь, Владіміру Путіну було дуже неприємно відчувати, як крок за кроком він втрачає контроль над Росією. І не тому, що цю територію займають українські збройні сили, а тому, що між російськими бандитами в законі й поза ним почався внутрішній конфлікт, котрий він не зміг проконтролювати. Однак у пригожина не вийшло — вийде в когось іншого. Ми знаємо всі слабкі місця Росії.

ші почали проходити повз каси шойгу та Герасимова.

І злочинці почали сваритися між собою не за війну, а саме за гроші.

Зрештою це підтовхнуло міноборони РФ до встановлення повного контролю над усіма військовими підрозділами, які не підпорядковуються генералам Сергію Шойгу і Валерію Герасимову. Водночас Євгеній Пригожин відчув, що якщо він не відстоїть свою автономію, то буде знищений. Якщо не фізично, то принаймні економічно.

Пригожин із незрозумілих причин сподівався, що його підтримає Владімір Путін, якому він приніс стільки золота, стільки грошей, для якого виконав стільки брудних доручень. Пацанська логіка злочинця підвела.

Путін у цьому конфлікті став на бік міністерства оборони РФ, вимагаючи, щоб усі воєнні компанії підписали контракти з мінубіств, як цього і домагався Сергій Шойгу. А це неприйнятно для Євгенія Пригожина. Навіть після цієї вимоги Путіна пригожин «не догнав», що він починає пряму конфронтацію з монстром №1.

Так упевнено все починалось: пригожин у Ростові-на-Дону серед силовиків.

До того ж чуйка йому, напевне, підказувала, що його разом із найближчими соратниками — злочинцями високого рівня, які грабували, вбивали, гвалтували, можна запроторити до в'язниці й ліквідувати там за лічені години.

Пригожин нічого не залишалося для порятунку свого життя, як піти ва-банк і організувати заколот на території російської федерації. Вступити в пряму конфронтацію з російськими силовими структурами та російською державою. І, як ми побачили, російська держава вкотре продемонструвала свою картонність, слабкість. Виявилось, що озброєні люди можуть без особливих проблем узяти контроль

зараз РФ воює з Україною. Завдяки цьому створюється ситуація, коли озброєні люди в самій країні зможуть розстрілювати тих, хто віддає їм накази воювати і займати їхні місця. Зрештою, зміни на Росії в ХХ столітті відбувались саме за такими сценаріями.

Скажімо, доктор історичних наук Володимир Студінський провів певні аналогії нинішньої спроби перевороту на Росії з буржуазною Лютневою революцією 1917 року.

«Події однієї доби, що певним чином вразили Росію, нагадали мені переддень Лютневої революції 1917 року й створення передумов для перевороту. Це зречення царя, Тимчасовий уряд, продовження війни, а далі

Червоні лінії

Зрозуміло, що тепер провідні країни світу по-іншому корегуватимуть свою стратегію щодо Росії.

Але що стало тією червоною лінією, що відрізала шлях пригожині до Москви?

Деякі експерти вбачають причину розвороту пригожина в обіцянку Путіна, що він не розташовуватиме ядерну зброю в Білорусі.

Або що Путін залізобетонно пообіцяв узагалі не застосовувати ядерну зброю.

Однак усі версії наразі виглядають ворожинням на кавовій гущі. Щоб стверджувати щось певне, потрібно дочекатися реалізації тих умов, які були досягнуті на перемовинах Євгенія Пригожина та умовного Олександра Лукашенка.

Незважаючи на те, як усе закінчилось, усе ж частину своєї місії пригожин виконав: він розхитав РФ на 110%, а весь світ виявив слабкі місця Росії.

А остання все ж відчула тінь громадянської війни.

Отже, світ побачив, що Росія — не країна еліт, котрі до кінця захищатимуть свою країну.

А ще стало очевидним, що на Росії таки спрацьовує сценарій столітньої давнини.

Для України важливо в цій історії, аби змінився хід російсько-української війни. І, незважаючи на якісь гарантії, на котрі повісився пригожин, ситуація може знову повернутись до радикальних дій.

По-перше, не всі «вагнерівці» задоволені рішенням свого ватажка.

По-друге, дещо розгублені й кадрові військові, котрі перейшли на бік пригожина, маючи певну мотивацію.

По-третє, ми виявили слабкі місця Росії і тепер точно знаємо, куди бити.

Тому все це продовжиться. Не вийшло з пригожиним — вийде з кимось іншим. Тим більше що в цьому є чимало зацікавлених серед інших гравців.

Головний «вагнерівець» точно не був єдиним інструментом у цьому історичному сценарії — обнуленні імперії зла. ■

над великим містом. А можливо, все це відбувається ще й тому, що російська армія, принаймні та, яка перебуває на півдні РФ, не має бажання вступати в прямий конфлікт із «вагнерівцями». Адже одні бандити воювали пліч-о-пліч з іншими й можуть ненавидіти вище начальство просто тому, що в Путіна, Шойгу, Герасимова грошей більше, ніж у злочинців нижчого рівня. Класова ненависть одних мерзотників до інших — досить реальна риса цієї «цивілізації».

Декілька якби...

Отже, «вагнерівцям» не вдалось захопити контроль над Росією. Однак якби пригожин пішов до кінця, щоб зробити цей переворот вдалим і щоб диктатор Путін разом зі своїм оточенням був знищений, достатньо було б кількох тисяч озброєних людей. У разі, якщо інші озброєні не опиратимуться їм.

А на бік пригожина переходили й силовики, й кадрові військові, котрі воювали в Україні.

Також потрібно було, аби армія або зайняла нейтральну позицію, або не виходила з казарм, або воювала з кимось зовні, як-от

можливі різні варіанти розвитку подій. Загалом, після такої масштабної ходи логічний ланцюг історичних подій мав би виглядати приблизно так. Хоча історичні паралелі цікаві своєю непередбачуваністю, однак вони не завжди коректні», — вважає вчений Володимир Студінський.

Отже, чого не вистачило б зараз, якби пригожин все ж таки дійшов до Кремля?

Чи була російська армія сильнішою, ніж російські революціонери в лютому 1917 року? Звичайно, але вона не підтримувала свого імператора Миколу II, як росіяни підтримують Путіна.

Чи була російська армія сильнішою, ніж купка більшовиків у жовтні 1917 року? Так, однак вона співчувала їм і раділа, коли вони обстрілювали так званих буржуїв, бо сподівалась, що може розділити між собою багатство останніх. Успіх опирався на озлобленість, що армію, як і весь народ, обкрадали десятиліттями, а тепер прийшов час повернути награбоване, а по суті — також грабувати.

Чимало сучасних росіян готові жити будь-як, аби на славу Путіну.

Тетяна ПАРХОМЧУК

Питання вступу України в НАТО призвело до серйозних внутрішніх дискусій членів Альянсу. Нагадаємо, наразі йдеться не про вступ безпосередньо вже в липні, а про запрошення — ПДЧ, що його Україна очікує від саміту у Вільносі. Несподівано повелися ті, від кого не очікували такої однозначної підтримки вступу України в НАТО за спрощеною процедурою.

Скажімо, від Франції. Щоправда, після оприлюднення президентом Макроном своєї позиції в центрі Парижа пролунав вибух. Нам із нашим досвідом ніщо інше, як традиційний — у випадку, коли Москва втрачає ґрунт під ногами — «привіт» Франції від кремля, в цьому не вбачається.

Однак пручається швидкому вступу в НАТО президент США Джоозеф Байден.

Американське видання New York Times стверджує, що Байден перебуває під сильним тиском союзників із питань щодо євроатлантичної інтеграції України. Видання підкреслює: хоч як дивно, президент США виявився таким нерішучим саме з приводу цього питання, і причина — в обережності Джо Байдена щодо вступу України до НАТО саме в поточний період. Бо це означатиме для американського президента ймовірність конфлікту з російською федерацією.

От що означає відносно безпечна географічна віддаленість Америки від росії. Хоча не так уже безпечно виглядає все і для Сполучених Штатів.

Згадаймо, наприклад, Аляску, котру московія також може захотіти рятувати від проамериканських білих ведмедів. Тим більше, якщо вважатиме витівку російської імператриці Катерини II, котра подарувала цю частину російської імперії Америці, абсолютно дурною помилкою.

Немає часових рамок — немає миру

Отже, Байден стверджує, що Україні потрібно обіцяти вступ до НАТО, але без будь-якого графіка і часових рамок. Ще одна невизначеність для Києва. Саме відсутність графіка й викликає заперечення союзників США, перш за все з країн Центральної Європи і Балтії. Ці країни вимагають від президента США, щоб він підтримав набагато швидший і конкретніший шлях членства України в НАТО, навіть якщо йдеться про ризики, котрі можуть стати на заваді попередній позиції США щодо неможливості ймовірного прямого конфлікту з росією.

NYT цитує прем'єр-міністра Латвії Квішенса Каліса, який наполягає на тому, що вступ України до НАТО — це єдиний шанс досягти миру в Європі.

За словами президента Чехії Петра Павела, НАТО розглядає дві моделі гарантій безпеки для України.

«Один — це гарантії, які були надані Фінляндії від початку процесу ратифікації її вступу. Інший підхід до гарантій безпеки застосований для Ізраїлю. Можливо, ми побачимо щось посередині?» — висловив сподівання Петр Павел.

При цьому Павел вважає, що країни-члени НАТО зафіксують на папері те, що вони вже роблять для України, а також включають довгостроковий план підтримки. Він зазначив, що для нього це вже звучить як гарантія.

Невдоволення й Україна. Президент Зеленський настільки збентежений, що відмовляється

особисто бути присутнім у Вільносі на саміті.

Водночас Україна розуміє бажання Байдена бачити українське суспільство прозорим і некорупційним, як передбачають стандарти НАТО, бо й сама цього хоче. І можна навіть погодитися, щоб чесна політична розмова — звісно, з дотриманням принципів національної єдності — повернулася в інформаційне поле. Але, з іншого боку, Україна воює зі страшним, підступним, неадекватним ворогом і їй просто необхідна така підтримка, аби в умовах війни мати можливість здійснювати повноцінні, ефективні реформи.

«Категорично не погоджується з самим підходом до України: «немає «стандартів» — немає членства». Поки Україна не отримає чітких часових рамок набуття повноправного членства, в країні триватиме війна. І здійснити будь-які ефективні реформи та гарантувати повноцінну демократію у таких умовах буде, м'яко кажучи, складно.

Рішення про членство в НАТО — передусім політичне. Було і є. І саме тому серед членів НАТО є навіть окремі країни, які не завжди поділяють цінності чи консенсусну політику НАТО. Чого точно не скажеш про Україну.

Аби відсікти всілякі розмови про «недорекорформованість» України, офіційному Києву треба, певно, запитати у своїх партнерів, яких конкретно реформ їм саме зараз не вистає. І якщо відповідь буде — невідкладно їх ухвалити консенсусом з опозицією. Аби в західних партнерів не було шансу знову залишитися в зоні комфорту й шукати приводи нам відмовити.

Адже «нерекорформована Україна» зараз на полі бою захищає і спокій їхніх непорушних стандартів», — вважає політолог Сергій Таран.

І от на тлі цих усіх невдово-

Питання вступу України до НАТО призвело до серйозних внутрішніх дискусій членів Альянсу. Претензії, зокрема, до Вашингтона. І от на тлі цих усіх невдоволень США переводить гострі стрілки дискусій щодо швидкого вступу України до НАТО на увагу до візиту держсекретаря Ентоні Блінкена в Китай. Останній раз така зустріч була п'ять років тому.

лень США переводить гострі стрілки дискусій щодо швидкого вступу України до НАТО на увагу до візиту держсекретаря Ентоні Блінкена в Китай. Уперше за останні п'ять років.

Кажуть, цей візит мав відбутись іще раніше, але то Тайвань заважав, то інші неоднозначні конфліктні моменти з Пекіном, то китайські повітряні кулі над Америкою змінили на деякий час напрямок політичного вітру.

Напевне, так збіглося, що він став можливим саме в цей момент.

Перемкнути канал

Проте, за повідомленням американського видання The Hill, президент США Джо Байден назвав главу Китаю Сі Цзіньпіна диктатором одразу після повернення держсекретаря Ентоні Блінкена з КНР. Так він почав відповідати на запитання журналістів, чи можна цей візит вважати «прогресом у відносинах», вказуючи на реакцію Сі Цзіньпіна щодо збиття США над своєю територією китайської шпигунської кулі.

«Причина, чому Сі Цзіньпін дуже засмутився, коли ми збили ту повітряну кулю з двома вагонами, повними шпигунського

ДИПКУР'ЕР

Пояс невірності

Перемовини США та Китаю відволікли від дискусій щодо вступу України до НАТО

Генсек НАТО Єнс Столтенберг та президент України Володимир Зеленський.

обладнання, полягає в тому, що він не знав, що вона там є. Ні, я серйозно. Це велике збентеження для диктаторів, коли вони не знають, що відбувається», — заявив Байден.

Окрім того, президент США повідомив, що Китай має певні «економічні труднощі».

І справді, градус невдоволення довкола знову примарних перспектив України стати членом Альянсу дещо впав, і увага перемкнулась на зустріч найвищого

териковим Китаєм і Тайванем став одним із багатьох вогнищ глобальної холодної війни між Заходом і країнами соціалістичного табору. Уряд Тайваню підтримував США, а Пекін — СРСР.

Тайвань бачить у своїй ситуації чимало схожого з українською. Обидві країни мають великого сусіда, який не визнає їхньої самостійності. І Тайвань, і Україна — країни демократичного спрямування і

поглибилася. Вже 1979 року президент США Джиммі Картер припинив дипломатично визнавати Тайвань, щоб зосередитися на поглибленні зв'язків із КНР.

Цифри не на користь росії

Однак, щоб хоча б приблизно спрогнозувати поведінку КНР, що саме з обіцяного буде виконано, а що ні, варто розуміти, хто наразі важливіший для Піднебесної.

Товарообіг КНР із рф становить 200 млрд доларів. А це 3,5% від усього товарообігу Китаю.

Зі США товарообіг оцінюється в 800 млрд доларів, тобто вчетверо більше.

Із Західною Європою — понад трильйон доларів. Тобто шестеро більше, ніж із росією. А сукупно це вдвітьох більше.

І якщо додати сюди ще Японію, Південну Корею, Австралію, загалом розвинений умовний західний світ, то виходить, що в Китаю понад половину обсягу товарообігу — саме з цими країнами.

Водночас варто зазначити, що дві третини китайської продукції йде на експорт, і якщо Пекін на угоду Москві почне з кимось сваритись і воювати (з тих, кого путін називає своїм ворогом), то КНР дуже сильно втратить економічно. Тобто Піднебесній абсолютно не вигідно воювати з будь-ким.

А тепер щодо Тайваню, котрий підтримує Україну в її праведній війні за свободу й незалежність і певною мірою покладав надії на Америку. Вочевидь йому засмучуватись не варто. Його час настане. Президент Америки Джо Байден недаремно ж сказав, що наразі в КНР не дуже хороша фінансова форма.

Згодом варто буде зробити ще декілька добре прорахованих і вивірених економічно-політичних затяжок американськими сигарами — і, ймовірно, Пекін уже не буде таким сильним конкурентом Вашингтону й таким страшним та нездоланим диктатором для Тайбея. ■

рівня представника США з китайським лідером Сі Цзіньпіном.

Імовірно, на це й був розрахунок. І на те, щоб сублімувати невдоволення союзників через тримання України в стані невизначеності певними обіцянками й діями Китаю, як-от дотиснути Пекін, аби він пообіцяв стовідсотково не постачати зброю до Москви.

Така обіцянка прозвучала з вуст Сі, але в ситуації з Китаєм оприлюднити наміри — це одне, а реальні дії можуть бути інші.

Водночас й Америка пішла на поступки, пообіцявши лідеру КНР, що не визнає незалежність Тайваню, але з обмовкою, що він не має на всі сто відсотків бути залежним від Пекіна.

Нагадаємо, ще 1949 року внаслідок тривалої громадянської війни до влади на материковому Китаї прийшла Комуністична партія на чолі з Мао Цзедунем. Його супротивник Чан Кайші відступив разом зі своїми прибічниками із націоналістичної партії Гоміндан на острів Тайвань. Там він створив власну державу — зі столицею в Тайбеї. Як і більшість протистоянь другої половини XX століття, конфлікт між ма-

чути не хочуть сусідських заяв про «один народ». Китай вдається до інформаційних, дипломатичних і мілітарних провокацій щодо Тайваню — як і Росія щодо України.

Однак чи означають обіцянки Америки — щодо Тайваню і Китаю — про непостачання зброї росії те, що країни, котрі давно протистоять, змогли домовитись задля того, аби росія назавжди позбулася сильних союзників і прогнала війну з Україною?

Безперечно, сам факт цих перемовин є важливим дипломатичним кроком. І, напевне, справедливо чимало політиків вважають його дипломатичним проривом.

Але що означає ця заява для Тайваню? Коли в 1945 році створювалась ООН, саме Тайвань отримав місце в ООН, зокрема і в Раді Безпеки. Уряд Пекіна не мав повноцінного міжнародного визнання.

Та ситуація кардинально змінилася 1971 року — ООН визнала уряд Пекіна, а оскільки двох Китаїв одночасно не могло бути в організації, Тайвань втратив там своє місце. Заходу це було вигідно: Москва і Пекін посварилися, і прірва між СРСР і КНР

■ СОЦІОЛОГІЯ

Любомир Мисів: «Показник упевненості в перемозі — стабільний»

Заступник директора Соціологічної групи «Рейтинг» — про результати загальнонаціонального опитування

Ірина КИРИЧЕНКО

22-ге загальнонаціональне опитування «Україна в умовах війни» на тему «Настрої та економічне становище населення» провела нещодавно Соціологічна група «Рейтинг». З'ясувалося, що наші люди адаптувалися до нинішньої складної економічної ситуації, облаштовують своє життя в терпінні та зберігають оптимізм у надії на зміни на краще. Наш співрозмовник — заступник директора «Рейтингу» Любомир Мисів.

Економіка кризи й оцінка можливостей

■ **Пане Любомире, за результатами дослідження, 71% респондентів вважають, що справи в Україні рухаються у правильному напрямку, 13% протилежної думки, ще 16% не змогли визначитися. Як і влітку минулого року, наразі спостерігається невелике зменшення кількості тих, хто оцінює напрямок розвитку України як правильний, і збільшується кількість тих, хто не визначився. Чому так відбувається?**

— У зв'язку з тим, що війна триває майже півтора року, ситуація має свою певну динаміку, пов'язану з соціально-економічним становищем населення. Оскільки життя не покращується, а погіршується під час війни, люди готові терпіти ці труднощі, жити в гірших умовах, аніж вони жили до цього часу, але однак це все дається взнаки і загальноприсутній песимізм. Тому загальні оцінки, якщо ми говоримо про соціально-економічне становище як країни, так і родин, є негативні і на даний момент впливають певним чином на оцінку напрямку розвитку країни.

З іншого боку, ще далися взнаки корупційні скандали, очевидно, це також впливає негативно на загальну оцінку стану справ у країні, тому що хочеться, щоб під час війни таких явищ, як корупція, не було.

■ **Абсолютна більшість опитаних — 95% — упевнена, що Україна зможе відбити напад росії. І багато людей (60%) вважає, що для цього потрібен більш тривалий час, і чомусь таких більше серед молоді (38%).**

— Показник упевненості в перемозі стабільний, причина цьому — успіхи ЗСУ на полі бою, в даному випадку деокупація. Крім того, те, що Україна може перемогти, бо в іншому випадку держава зникне, — це певний момент психологічного захисту себе самого, тому що війна може призвести до катастрофи. Віра в перемогу в умовах, коли повномасштабне вторгнення триває довго, а війна — дев'ять років, усвідомлення того, що для перемоги над ворогом потрібен час, поступово з'являється, особливо серед молоді, оскільки молодь найбільше залучена до оборони країни, і

зрозуміло, що це її готовність простояти надалі.

■ **59% опитаних відчувли погіршення власного економічного становища за останні пів року, в 35% воно не змінилося, лише 6% відчувли покращення. Оцінки становища в Україні загалом гірші. 75% відчувли погіршення, 14% говорять про відсутність змін, 8% — про покращення. Але у людей більше позитивних сподівань.**

— Тут передусім треба сказати, що оцінки соціально-економічного становища як України, так і родин у принципі не є критично негативні. Якщо порівняти з попередніми 2016–2018 роками, вони приблизно десь на такому рівні. З іншого боку, ми бачимо зростання категорії тих, хто каже «економічне становище не змінилося», що говорить про певну стабілізацію ситуації та її оцінок і про адаптацію населення до кризової ситуації, про розуміння переоцінки у першу чергу соціально-економічної ситуації, про те, що необхідно буде жити з меншими доходами певний час. Бо зараз на меті не збагачення, а забезпечення основних потреб, для допомоги самим собі і Збройним силам України.

З іншого боку, позитивна новина в тому, що є віра в покращення у найближчі дванадцять місяців як і стосовно ситуації в країні, так і стосовно ситуації в родині, вона зростає. І це добра новина, люди зберігають, попри все, що відбувається навколо, надію на те, що ситуація вийде на щось краще, в якійсь відносно близькій перспективі, і це дозволяє зберігати стійкість населення і віру в те, що все налагодиться. Це добра новина, адже якби були негативні оцінки, це свідчило б про загальну депресію в Україні, не стимулювало б розвиток і призводило б до кризових ситуацій.

Рівень зарплати

■ **У липні минулого року 75% населення казали, що у них погані справи, а зараз — 59%.**

— Зросла оцінка, та не змінилася ситуація. Це не означає, що вона стала кращою. Просто люди не проговорюють це як негатив, вона стабілізувалася, та вона не є доброю. Але, з іншого боку, це не означає, що вона має погіршуватися і заходити в однозначний негатив. На сьогоднішній момент повномасштабної війни це добрі оцінки.

■ **Щодо економічних можливостей, які для себе визначають люди. Децю краще респонденти оцінили можливість досягти успіху — 41%. На відсутність таких можливостей вказали 26% опитаних. Більше людей високо оцінили можливість знайти роботу — 36%. 40% оцінили це на середній рівень і ще 23% — на низький. Можливість мати стабільний дохід та займатися під-**

приємництвом оцінили дещо гірше: близько 30% опитаних оцінили позитивно, близько 35% — посередньо і 26% — негативно. Найбільш песимістично оцінили можливість сьогодні в Україні зробити кар'єру: 33% респондентів вважають, що такої можливості немає або практично немає, хоча 28% оцінили це посередньо і 32% — позитивно.

— Можливо, це відносна оцінка зараз, тому що це оцінка в умовах важкої кризи, в умовах війни. Тому тут треба розуміти, який рівень зарплати, яка робота, який дохід. Власне, в цій ситуації ми не бачимо швидкого вирішення. В принципі робота є, зарплата невелика, але питання стоїть не в тому, щоб отримати роботу з високою зарплатою, а в тому, щоб узагалі ця робота була.

Це зараз переоцінка можливостей, і очевидно, що ці оцінки, які є зараз, є оцінками кризової ситуації. Якби давали оцінки щодо таких умов, які були до повномасштабного вторгнення, й останніх доходів громадян, — то звісно, що вони зараз будуть набагато гірші. Але через переоцінку певних цінностей в умовах війни ці можливості сприймаються умовно як задовільні, тобто вони є — і це добре.

Які це можливості насправді? Вони відносні, бо питання наразі про взагалі роботу і взагалі можливості. Це дуже важливо, бо в цьому опитуванні ми бачимо, що загалом оцінки навіть зростають, але це відносні оцінки. Якщо оцінювати, наприклад, якість комунальних послуг, то оцінюється не вона, а оцінюється взагалі, що вони є, бо їх донедавна не було. Тобто сама наявність — це вже добре. Саме наявність можливості знайти роботу — це вже добре.

■ **А оцінка можливостей зайнятися підприємництвом зросла.**

— Коли йдеться про те, що роботи немає, то залишається тільки розпочинати свою справу, тому що, на жаль, ринок праці скоротився — й іншого виходу немає.

■ **Краще рівень цих можливостей оцінюють чоловіки, молодь, а також ті, хто повноцінно працює. Пенсіонери не бачать економічних можливостей для себе в Україні сьогодні.**

— Це об'єктивні оцінки. На чоловіків лежить тягар забезпечення сім'ї в Україні. Молодь хоче працювати, і це природно, вона хоче реалізувати свій потенціал. Старші мають проблеми з пошуком роботи, а пенсіонери не завжди мають можливість працювати.

Переселенці, ринок праці та проукраїнська релігія

■ **Актуальна проблема нині — це внутрішня міграція. Кількість респондентів, які були змушені покинути місце постійного проживання, майже не змінилася —**

Любомир Мисів.
Фото з сайту radiosvoboda.org.

Українці не втрачають оптимізму.
Зображення з сайту krok.edu.ua.

сьогодні це 18%. Найбільше переселенців — серед вихідців зі східного макрорегіону, понад 60% з них змінили місце проживання. 75% серед переміщених осіб висловлюють намір повернутися додому: 12% найближчим часом, 14% хочуть повернутися, але ще почекають, 49% повернуться, але після закінчення війни. Водночас 19% зазначили, що вже не повернуться додому, і цей відсоток у динаміці зростає. Порівняно з літом минулого року тих, хто не планує повертатися, стало вдвічі більше.

— У нас зафіксувався показник кількості внутрішньо переміщених осіб, і він не змінюється, тобто говорити про те, що у нас є повернення населення на постійне місце проживання, додому, починаючи з самого початку повномасштабного вторгнення, не випадає. З іншого боку, ми бачимо тенденцію до того, що внутрішньо переміщені особи адаптуються до нових умов, знаходять роботу, і це зараз досить високий показник: половина тих, хто уже змінив своє місце проживання, не знають, чи повернуться, вони декларують, що повернуться, але тільки після закінчення війни. І число тих, хто зараз хоче повернутися, все зменшується і зменшується. Внутрішньо переміщені особи знаходять роботу, можливо, в тих макрорегіонах, у яких вони вже осіли.

■ **Що демонструє нам звужений через війну ринок праці? 41% з тих, хто працював до війни, працюють на своїх звичних робочих місцях, 14% працюють частково, 13% знайшли нове місце роботи, попри це, третина тих опитаних до цього часу не працює. У динаміці збільшилась кількість тих, хто знайшов нову роботу, краща ситуація з робо-**

тою у чоловіків і людей середнього віку. Серед переселенців у динаміці суттєво зросла кількість тих, хто зміг працевлаштуватися на нове місце, кожен третій з них зміг знайти роботу, частка непрацюючих серед них зменшилася з половини до третини.

— Зростає кількість тих, хто знайшов роботу, серед переселенців. Це видно у макрорегіональному розрізі. Багато хто залишається і вирішує вже не повертатися додому.

Ситуація для всього населення покращується з погляду працевлаштування. Але збільшується число тих, хто втратив роботу після початку війни, і не зростає кількість тих, хто повернувся працювати на своє попереднє місце роботи, відновив свою роботу.

■ **Цікаво, як українці ставляться до переходу країни на новий церковний календар. 63% опитаних підтримують цей перехід, 18% — проти такої ідеї і ще 17% говорять, що їм байдуже до цього.**

— Тут основна увага припадає на те, що буквально за останні пів року зросла кількість тих, хто підтримує перехід на новий церковний календар, ми це питання поставили вперше. Протягом часу ми досліджували питання перенесення Різдва з 7 січня на 25 грудня, це одне з ключових питань переходу на новий церковний календар. З початком повномасштабного вторгнення ситуація різко змінилася, тому що перехід на новий церковний календар став пов'язуватися не так із релігійною складовою, як із підтримкою проукраїнської позиції. Тим більше посприяв такому рішенню факт, що ініціатива пішла від глав церков, вона була обговорена з церковними громадами. ■

Олена МИХАЙЛІВСЬКА

■ ГЕНОЦИД

Світу правда потрібна, Дробовичу — ні

У північній Македонії українські вчені розповіли про Голодомор та сучасні злочини росії

У Скоп'є українські історики розповіли про те, як кремль намагався знищити українців 90 років тому і як робить це зараз. Несподівано проти донесення правди про геноцид виступив голова Українського інституту національної пам'яті. Північна Македонія найближчим часом може доєднатися до країн, які визнають Голодомор 1932—1933 років геноцидом українського народу. Відтак, доречно, ще у столиці країни Скоп'є відбулися просвітницькі заходи, спрямовані на підвищення обізнаності про злочини кремля — як 90-річної давнини, так і ті, які скоюють проти українців зараз.

Українські науковці зокрема, провели відкриту лекцію на філософському факультеті провідного македонського Університету Святих Кирила та Мефодія у Скоп'є. Лекторами були відомі вчені — дослідники Голодомору-геноциду — голова Міжнародної асоціації дослідників Голодомору-геноциду, завідувач кафедри світового українства, доктор історичних наук, професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка Володимир Сергійчук і голова Національної асоціації дослідників Голодомору-геноциду українців, доктор історичних наук Олеся Стасюк. Відкрив захід декан філософського факультету Університету в Скоп'є професор Ратко Дуев. Він наголосив на важливості теми та необхідності її всебічного обговорення та висвітлення.

Своєю чергою Надзвичайна та Повноважна Посол України у Північній Македонії Лариса Дір у своєму виступі згадала про нещодавній злочин росії проти людяності — підірвав греблі Каховської ГЕС, який призвів до загибелі людей, знищення екосистеми та економіки півдня України. Дипломат наголосила, що масштаби вчинених злочинів кремля збільшуються. «Вчинення геноциду і екоциду — це сутність кремлівського режиму, рф проводить масштабні дезінформаційні кампанії з метою приховати злочини, розраховує на страх і на атмосферу байдужості».

Для України зараз підтримка з боку держав, котрі визнають дії рф, які вчиняються на території України, геноцидом, не менш важлива, ніж допомога зброєю та засобами протиповітряної оборони. Також важливо визнати Голодомор геноцидом українського народу», — заявила Лариса Дір.

За підтримки Посольства України захід, присвячений пам'яті про Голодомор-геноцид українців, відбувся в Музеї боротьби за незалежність Македонії. Участь у ньому, крім українських учених і представників амбасад, взяли провідні македонські політики, журналісти та громадські діячі. Цей захід також проводив містком між злочинами 1932—1933 років та 2022—2023 років. Головною темою заходу було донесення правди про злочини кремлівського режиму та знищення українських дітей — під час Голодомору-геноциду та збройної агресії росії, що триває з 2014 року.

Урочисто відкрила захід учениця 5-го класу Людмила Логацька з Громади українців у Північній Македонії імені Лесі Українки, що виконала Гімн України на скрипці. У Музеї Посольства України відкрило виставки, присвячені Голодомору в Україні «Україна пам'ятає, світ визнає», «Страчені голодом: невідомий геноцид українців».

У листопаді торік виставку «Україна пам'ятає, світ визнає» організували у приміщенні Соб-

Посол України в Північній Македонії Лариса Дір.
Фото CivilMedia.

Урочисто відкрила захід учениця 5-го класу Людмила Логацька з Громади українців у Північній Македонії імені Лесі Українки.

ранія (парламенту) Північної Македонії. Тож македонські парламентарії добре обізнані з історією сталінського геноциду. Депутати взяли участь і у заході в Музеї боротьби за незалежність Македонії. Так, лідер Ліберально-демократичної партії Моніка Зайкова у своєму виступі наголосила, що зараз в Україні триває геноцид саме тому, що попередні злочини проти українців не були покарані. «Нічого не змінилося, крім імені диктатора та методів убивства. Початку був Сталін, диктатор країни, яка тоді називалася Совецький Союз, через 90 років нинішній диктатор тієї ж країни, яка зараз

голоду, заселення спустошених українських територій неукраїнцями. Історик також навів дані про знищення в Україні внаслідок Голодомору-геноциду понад 4 млн дітей. Ці цифри, з-поміж іншого, підтверджують шкільні журнали, які збереглися з тих років, де зафіксоване різке зменшення кількості учнів — подекуди вдвічі-втричі».

Свій виступ українська вчена Олеся Стасюк розпочала з тези «Непокаране зло завжди повертається», розкрила причини та наслідки масових штучних голодів 1921—1923 рр., 1946—1947 рр. і Голодомору-геноциду

Мета таких дій голови УНП є добре зрозумілою — не дати можливості українським ученим донести правду про геноцид демократичному світу, про масштаби та наслідки вчиненого злочину, в тому числі й кількість знищених українців. Зрозуміло, що А. Дробович намагається зірвати визнання в Північній Македонії. Виникає одне запитання: хто є ляльководом Дробовича?

називається росія, діє з тією ж метою: підкорити Україну або знищити її», — зазначила політикиня. Моніка Зайкова також зауважила, що Північна Македонія має наслідувати приклад інших країн і Європарламенту та долучитися до визнання Голодомору актом геноциду.

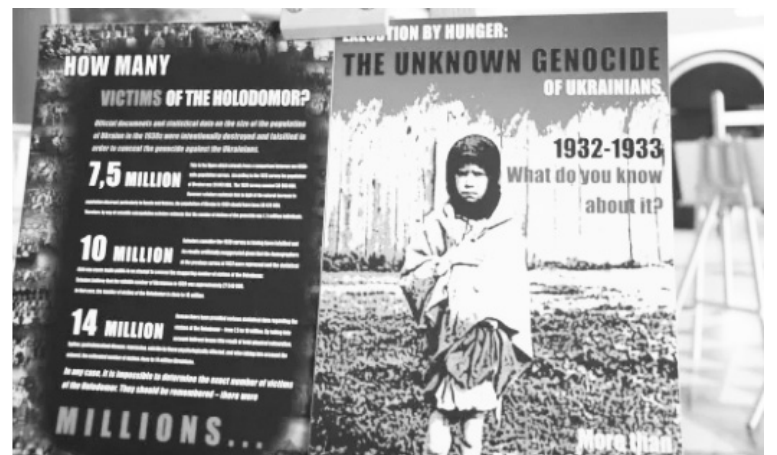
Український дослідник Голодомору-геноциду Володимир Сергійчук у своєму виступі навів докази того, що комуністичний режим у 1932—1933 роках учинив геноцид та знищив 10,5 мільйона українців. Про це свідчать численні факти масових депортацій українців, засудження та розстріли, а також створення штучного

1932—1933 років, під час якого комуністичний режим знищив 10,5 мільйона українців.

Значна частина виступу була присвячена і сучасному геноциду, який росія вчиняє в Україні. Історик наголосила, що Україна стоїть на захисті європейських країн та демократичних цінностей.

Олеся Стасюк додала, що кремль тисне та шантажує демократичні країни з метою невизнання Голодомору-геноциду українців, а також намагається контролювати історію та не допустити розкриття вчинених злочинів.

Під час заходу виступили заступник омбудсмана Північної

У Скоп'є відбулися просвітницькі заходи, спрямовані на підвищення обізнаності про злочини кремля — як 90 років тому, так і зараз.

Депутат Парламенту Північної Македонії, лідер ЛДП Моніка Зайкова.
Фото CivilMedia-2

Македонії Йован Андоновський, директор Музею боротьби за незалежність Даніела Ніколова, македонська журналістка та військова кореспондентка Крістіна Атовська, яка три місяці перебувала у зоні бойових дій в Україні та створила фільм «Колискові сирени», за що під час заходу їй вручили відзнаку Міністерства оборони України «За сприяння ЗСУ».

Головний редактор видання CivilMedia, президент правозахисної організації CIVIL Джабір Дерала — автор книги «Україна: Рік героїзму» — у своєму виступі наголосив, що македонський парламент має визнати Голодомор 1932—1933 років і сьогоднішні дії рф геноцидом українського народу.

Просвітницькі заходи мали позитивний резонанс у Північній Македонії, про що свідчить ціла низка публікацій у македонських ЗМІ.

Водночас в Україні, хоч як дивно, знайшлися противники міжнародного визнання Голодомору-геноциду. Так, під повідомленням про подію на сторінці у фейсбуці Посольства України у Північній Македонії голова Українського інституту національної пам'яті — установи, головним завданням якої є популяризація правди про історію України, у тому числі, за кордоном, — Антон Дробович назвав учасників «експертами», в лапках, заявивши про «дискредитацію» теми Голодомору-геноциду, та звернувся з цього приводу до міністра закордонних справ України Дмитра Кулеби, радниці з комунікацій МЗС України Марини Дадінової та (чомусь) до Міністерства охорони здоров'я України.

Мета таких дій голови УНП є добре зрозумілою — не дати можливості українським ученим донести правду про геноцид демократичному світу, про масштаби та наслідки вчиненого злочину, в тому числі й кількість знищених українців. Зрозуміло, що А. Дробович намагається зірвати визнання в Північній Македонії. Виникає одне запитання: хто є ляльководом Дробовича?

Заяви голови УНП А. Дробовича про те, що не потрібно досліджувати втрати української нації, мотивуючи тим, що світ перестане визнавати Голодомор геноцидом, є маніпуляціями, запереченням злочину кремля, порушенням Закону про Голодомор, а також перешкодженням визнанню Голодомору злочиним, вчиненим проти українців.

Нагадаємо, що після початку повномасштабної агресії росії проти України дедалі більше країн світу визнають Голодомор 1932—1933 років геноцидом українців. Так, за 30 років незалежності цей злочин визнали всього 16 країн світу: Естонія, Австралія, Канада, Угорщина, Ватикан, Литва, Грузія, Польща, Перу, Парагвай, Еквадор, Колумбія, Мексика, Латвія, Португалія, США.

2006 року прийнято Закон України «Про Голодомор 1932—1933 років в Україні». За останні півтора року (2022—2023 рр.) відповідні рішення ухвалили ще 15 держав світу: Чехія, Бразилія, Румунія, Ірландія, Молдова, Німеччина, Австрія, Болгарія, Бельгія, Ісландія, Франція, Словенія, Великобританія, Люксембург, Хорватія. 15 грудня 2022 року Європейський парламент визнав Голодомор геноцидом українського народу. ■

■ АФЕРИ СТОЛІТТЯ

Велике каховське горе

Як колишня «совєтська» дурість допомогла нині кацапським військовим затримати наступ української армії на Лівобережжя Херсонщини та Крим

У 2017-у році газета «Лица» опублікувала статтю, яка оцінила загрози штучно сформованого Каховського моря та його наслідки. Нижче подаємо цю статтю, а також коментар фахівця щодо нинішньої ситуації після підризу кацапами дамби Каховської ГЕС.

Микола ЯСЕНЬ
(сайт litsa.com.ua)

Ця стаття кілька років тому була опублікована в центральній пресі. Але за той час, як ми спостерігаємо, стан «моря» лише погіршився. Басейновий парламент Нижнього Дніпра, що його мріяв створити нікопольський активіст В'ячеслав Сандул, до сих пір залишається мрією. Хоча з огляду на те, що 18 травня ц. р. (2017-го — **Ред.**) Кабінет Міністрів ухвалив постанову «Про затвердження Порядку розроблення плану управління річковим басейном», про створення чого ми зобов'язалися згідно з Угодою про асоціацію з Євросоюзом, басейновий принцип управління водними ресурсами в Україні ось-ось має запрацювати. Якщо ЄС, звісно, притисне отих «усіх запападливих нині олігарх-бізнесменів», які привласнили прибережні смуги вздовж водосховищ та коять на них, що їм заманеться, — про що далі розкажемо у статті. Отже, до вашої уваги — екологічна поема про Дніпро-Славутич.

Трагедія Великого Лугу

Вранці 4 жовтня 1954 року наш великий митець і кінорежисер Олександр Довженко побував у «новому Грушівському Куті», пізніше перейменованому на село Ленінське (зараз перейменоване на Грушівку. — **Ред.**). Куди ще донедавна два окремі, мальовничі Грушівку і Кут, подалі од Дніпровських плавнів переселили в одне — на високому пагорбі. Щоб села поступилися місцем дну майбутнього рукотворного моря.

«Як же колгоспники поставилися до ідеї моря і переселення? — запитує у «Щоденнику» Довженко і відповідає: — Проклинають усі, кого переселяють, усі, хто цей захід здійснює! — не витримав голова сільради і бабахнув правду. — Усі проклинають!»

«Цей страшний сон переходив на дійсність майже непомітно, — читаємо уже в кіноповісті Олександра Петровича «Поєма про море». — Весь Дніпровський Низ, від Запоріжжя до Каховки, зразу став невідомим. Пішов під дніпровську воду Великий Запорозький Луг, потонули навіки старі хрести на дідівських кладовищах. Усе, що батькам і дідам віками здавалося красивим від перших дитячих років — усе щезло».

А В'ячеслав Сандул, голова Нікопольського відділення Фонду порятунку Дніпра, сьогодні навіть вважає, що створення Каховського водосховища було злочином, скоєним передусім для знищення національної свідомості, пам'яті та

Лоханський поріг із заходу. З альбому Д. Яворницького «Дніпрові пороги» 1928 року.
Фото з сайту litsa.com.ua.

української історії, традицій і звичаїв нашого народу, побуту і способу його життя. Затоплено не просто понад 150 тис. гектарів по лівому березі Конських, а по правому — Базавлуцьких та Кам'янських плавнів і ті місця, де колись буяли Січі запорожців, а до останньої миті й майже пів тисячі сіл Нижнього Дніпра. Затоплено весь Великий Луг — чарівний та благодатний світ, у якому віками формувалася наш непересічний чудовий етнос та відтворювався неповторний генофонд української нації.

Гадаєте, міркуючи так, Сандул передає куті меду? Тоді пригадайте козацьку пісню «Ой Січ — мати, ой Січ — мати, а Великий Луг — батько». Стосовно цієї пісні Адріан Кащенко свого часу писав: «Козаки не випадково називали Великий Луг батьком, себто тим, хто давав їм життя. І справді: якби не було Великого Лугу, то не існувало б і запорожців. Бо чи втрималася б у XV—IXVII і навіть у XVIII століттях на низу Дніпра невеличка християнська громада — серед численних татарських орд? А також Великий Луг був і місцем праці та заробітків запорожців».

Великий Луг, що розпочинався одразу після Дніпровських порогів і сягав Лиману Великої води на сучасній Херсонщині та по обидва боки простирался на десятки верст у ширину, називали дивом природи. Ще за чотири століття до Різдва Христового захоплено описував цю величезну, вкриту лісами та порізану і омиту протоками Дніпра низину грецький історик Геродот. Тут щось на зразок, писав він, земного раю. Осокори, дуби товсті та гільчасті, верби і лози, шелюги непролазні, терники і груші, а поміж ними — річки і річечки,

озера, очерети, куга і осока, острови духмяного різнотрав'я.

І якщо на теперішніх лоцманських картах Каховського водосховища густо помічено лише затоплені лісові вирубки, це далеко не все, що пропало навіки. Пропали річки, озера та острови, котрі носили неповторно гарні, чудесні й загадково-хімерні імена — Ревун, Лапінка, Підпільна, Похла, Шершава, Темна, Скажена, Сисина, Лиса, Савка, Головате, Оріхове, Лопухове, Гредчине, Домаха, Бакланове, Хомице, Кривеньке, Прищепа, Піскувате, Лебедина, Скажена, Бистрик, Нажора, Перебий, Бугай, Тарас, Цимбал, Кругляк, Щуче, Чирва, Чабанка, Шарай, Яма Кота. Канули в Лету і козацькі назви окремих кутків плавнів — Сірківка, Паліївщина, Васюрине, Степовик, Наливач, Велика Пуща...

Це як ціла багата і щедра країна зникла з поверхні землі, була — і її не стало.

Аби знали ви, скільки городиноплоди Дніпровських плавнів! Помідори і огірки, капусу звідси возили горами. Старожилі досі розповідають, що ще в довоєнні та перші повоєнні роки овочі родили тут як з води.

А той же Адріан Кащенко в оповіданні «Великий Луг» писав: «Водилися у водах Великого Лугу велетенські білуги, локтів по 18 — три сажні — завдовжки, що ледве шестеро козаків здужували підняти одну на плечі; попід кручами, в чортяриях ховалися гладкі, товстолобі соми, цілими табунами плавали осетри, севрюги та стерляді; величезні, ситі корописи довгі і зубасті щуки виблискували проти сонця золотом та срібною лускою; косяками грали у воді судаки, лящі, карасі, окуні, лини, вугри, тарань, вирезуб, камбала, язв і марена,

а від дрібнішої риби ніколи не була спокійна пелена річки — так часто вона підкидалася з води на повітря. Неважко було досхочу ловити рибу не тільки сіткою та іншим причандаллям, а навіть захожій людині голими руками. Раків же малі й дорослі драли мішками».

Або ось що розповідав Дмитру Яворницькому 116-річний дід Розсолада зі згодом затопленого села Чернишівки: «А бджоли було тієї! А меду! Мед по пасіках, мед і по зимівниках, мед і по бурдюгах — так і стоїть, було, у липовниках: скільки хочеш, стільки й бери. Більше всього від диких бджіл. Дика бджола, було, скрізь сидить, за нею і проходу не було. А лісу того! Бузина, свидина, вербина, дуби, грушиння. Груш, було, як напада, так хоч бери граблі та горни валки. Так і лежать на сонці, поки не попечуться. Солодкі такі були, так патока з них і тече».

А звіру та птиці? Вовки, лисиці, борсуки, олені, дикі кози, зайці, чокалки, виндихи, куниці, ховрашки так одні за одними і біжать або так і плазують по траві. Вовків така була сила, що їх кийками били, а з їх шкір чоботи носили та кожухи шили. Були ще й вепри, дикі свині, такі гладкі та здорові по плавнях шниряли. Були й дикі коні: вони цілими табунами ходили. А що уже тієї птиці було, так боже праведний! Качок, лебедів, дрохв, хохітви, гусей, диких голубів, лелек, журавлів, чайок, тетеривків, куріп'ят — так хохох! Як підніметься птиця з землі — сонце застеля, а як сяде на дерево, то й гілля не видно, а як спуститься на землю, то й вона, наче долівка, так і зачорніє».

І вже учениця з села Покровського колись записала спогади свого дідуся: «В степу ж поближче до плавнів старалися

сіяти жито та пшеницю. Засуха вдарить, чуємо, що десь все вигорає, а у нас ідуть дощі. Або й немає дощів, у людей земля поб'є на карти, на тріщини такі, що в них пролазили долоні, а у нас — розгорнеш пшеницю, а біля корінців волого. Чого воно так виходило, ніхто й не думав. Родить, і слава Богу»...

Отже не дивно, що в плавнях Великого Лугу запорозькі козаци не лише переховувалися та будували свої Січі. З Великого Лугу і його околиць вони мали і для себе харчі, і прибутки з продажу лишків. Вивозили їх до Цісарщини, зграями прибували сюди й не вибували звідси крамарі з Польщі, Московщини, Німеччини та Туреччини. Причому, як писав А. Кащенко, «про запаси їжі для себе мусив дбати кожен курінь, і, щоб козаци не збиралися гуртом до наймиліших їм урочищ, курінні отамани раз на рік тягли жеребки, кому де ловити рибу й полювати». І далі Кащенко свідчить, що «запорозьке товариство обережно та розумно користувалося багатствами Великого Лугу — не винищувало дрібної риби, не било молоді дичини». А в останні дні існування своєї Січі — у 1775 році — «зі слъзами на очах та нудьгою в серці покидало Великий Луг»: «Прощай, батьку, Великий Луге, — сказали козаци. — Не звели ми тебе, зберегли, не зведе й ніхто, поки світ сонця».

На це сподівалися запорожці, та не по-їхньому вийшло.

Нищення Лугу почалося ще з кінця 1932 року, коли Дніпро перегородили Дніпрогесом. Саме невдовзі після цього місцями там і тут, у плавнях та на мілководді вперше і почав «цвісти» Славутич.

Чому, з якої речі? А з тієї, що Дніпрові пороги з давніх-давен правили за бездоганний

і безвідмовний природний механізм очищення і збагачення киснем Дніпрової води. У протоки, озера і річки плавнів фактично надходила чиста, як божа роса, джерельна вода. Вона була чистішою і безпечнішою, багато озоннішою, ніж та очищена питна, яку зараз у нас продають на розлив. Це ніяке не перебільшення задля красного слівця чи враження — це факт, доведений екологами міста Нікополя. Щоправда, їм відмовили в реєстрації сенсаційних результатів досліджень. На тій підставі, що в Україні наразі не існує державних стандартів питної води. В Україні зараз чинний так званий пороговий принцип нормування її якості. Він передбачає «використання систем гранично допустимих концентрацій забруднювальних речовин у воді».

Отож як пороги сховалися під товщею води, у плавнях низу одразу почав змінюватися мікроклімат. Стали біднішати їх фауна і флора. Будівництво ж Каховського водосховища взагалі не порахувалося з плавнями. Тільки недавно В'ячеслав Сандул дізнався: відомий український гідробіолог-академік, уродженець хутора Бобрівка Таращанського повіту Київської губернії, спочатку директор Інституту ботаніки, а потім — гідробіології АН України Олександр Топачевський з усіх сил намагався «відвернути загрозу перетворення Дніпра на каскад «морів»».

Під тиском Олександра Вікторовича вносилися зовсім інші варіанти-проекти створення Каховського водосховища. Вони передбачали повне або часткове збереження плавнів. За одним, скажімо, пропонувалася озерно-протічна система водоїми з постійним коливанням у ній рівня води. Тобто зі збереженням озера, протоків та річок, котрі тут впадали у Дніпро. І лісових масивів також. Але для цього потрібно було будувати мережу насосно-перекачувальних станцій, на експлуатацію яких знадобилося б майже стільки електроенергії, скільки її і мала виробляти майбутня Каховська ГЕС. Ясно, що для тодішніх підкорювачів природи це була загроза для здорового глузду: чи ж варта така потворна шкурка вичинки? І всі кінці сховали-таки у воду...

В'ячеслав Сандул, уповноважений нікопольськими міськими депутатами, дошукував, які ж інші варіанти Каховського моря все-таки існували? Звернувся з цим у київській кабінети влади. І отримав відповідь, яка його ошелешила: «Дніпровський каскад із 6 штучних водосховищ, — повідомили В'ячеслава Андрійовича, — побудований з 1927 по 1978 рр. за розпорядженням керівництва колишнього СРСР як водний об'єкт особливо важливого воєнно-стратегічного (?) значення, тому вся інформація по ньому глибоко засекречена і до цих пір не передана Україні відповідними спеціалізованими та військовими відомствами Росії».

Отож задовольнити, виходить, ваш інтерес не маємо можливості — ми і самі хотіли б це знати.

Тоді Сандул та його однодумці самотужки відшукали в архівах карту-проект, датовану ще 1931 роком. Її уже тоді було підготовлено як схему до одного з проєктів Каховського водосховища. Підписано так: «Державний інститут з проектуван-

ня гідротехнічних споруд НК СРСР». І можна тепер бачити, що за цим проєктом замислили великими валами-дамбами відгородити від затоплення 50 тисяч гектарів Конських плавнів, 36 тисяч — Базавлуцьких і 20 тисяч гектарів — Кам'янських.

— Але вибрали і втілили найгірший варіант, — підводять риску В'ячеслав Андрійович. — Такий, який усі колишні плавні перетворив на стояче й смердюче болото. Пам'ятаєте, Олесь Гончар писав, що пілоту літаків, пролітаючи над Каховським морем, затикають носи? А як нам, що живемо на його берегах?

Правда про море

В активі нікопольської територіальної громади, яка біла і досі б'є на сполох, деякі зобутки все-таки є. Недавно за рішенням Вченої ради Державної наукової установи Відділення морської геології та осадкового рудоутворення НАН України і за підтримки Проєкту відновлення екосистеми Чорного моря підготовлено і видано збірник наукових розвідок та дискусій

...Колись перед затопленням у селі Покровському висадили в повітря кам'яну запорозьку церкву. Церква була поставлена на ознаменування Пресвятої Богородиці Покрови. Звідси й назва села. «У Покровському я пошкодував, — записував у своєму «Щоденнику» Олександр Довженко, — що бога немає. Мені страшенно захотілося, щоб він з'явився хоча б на п'ять хвилин».

«Екологогеологічні проблеми Каховського водосховища».

Читати його, зізнаємося, не вельми приємно. Якщо шістдесят років тому середня глибина рукотворного моря сягала восьмих з половиною метрів, максимумальна — 24, а мілководдя займало максимум 5 відсотків від його загальної площі, то нині мілина поширилася майже на 80 відсотків водосховища, а шар мулу на його дні накопився ледве не чотириметровою товщею. А що в ньому з нечистот, токсичних речовин набралось за ці літа, сам Бог не знає. Тільки важких металів тут у десятки разів більше, ніж у річці Інгулець у межах гірничо-металургійного Кривого Рогу. Вміст же фенолів удвічі перевищує посильні для «переробки» і знешкодження природою.

Ви зрозуміли? Катастрофічно, в останні роки по міліграму на літр води, зростає споживання морем кисню. А це значить, що воно потребує все більше і більше енергії для знищення органіки, але уже не справляється з нею і не самовідновлюється.

Тим паче, що якщо раніше повний водообмін у морі відбувався за півтора-три роки, то зараз ні про який обмін навіть не йдеться. Фактично, у Каховському морі сьогодні ні купатися не можна, ні ловити рибу, ні тим паче подавати з нього питну воду.

«Каховське море» не смердить лише взимку

— От ми й волиємо нарешті почути, дізнатися, достеменно з'ясувати, скільки Каховське море ще може проіснувати? Який граничний термін його функціонування можливий — хто розкриє нам цей секрет? — запитує В'ячеслав Сан-

дул. — Це дуже важливо, якщо й не суть усієї проблеми. Адже на безкінечність море не розраховувалося. Йому відводився певний вік. Проєктанти відразу передбачали вичерпання потенціалу водосховища.

І це правда, якщо її знати всю. Наче задля благополуччя радянського народу перетворювачі природи створювали Каховську водоїму зовсім не задля розв'язання енергетичної проблеми, як цим замилували людям очі. Потужність Каховської ГЕС настільки мала, що нині її струму ледве вистачає на постійне відкачування води у водосховище, аби не затоплювало поклади руди у марганцевому басейні регіону. Обійшлася ж вона разом з морем у суму, якої тоді вистачило б на спорудження не менш як 250 теплових електростанцій, а сьогодні б — на спорудження 80 (!) сучасних атомних станцій — уявляєте? Це уже спонукає каховську епопею сприймати за безпрецедентний абсурд, але це факт, який відповідає дійсності.

Навіть за умови, що робоча сила була фактично дармова.

Греблю та море будували ті, кого холодним літом 1954-го звільняли з гулагів. Жертовні знуцання радянським керівництвом, як відомо, виправдовувалися. Натомість мукам народу проголошувалася інша мета — нагромадження води як для потреб населення індустриальних центрів та зрошення посушливих районів півдня України і Криму, так і для промислового комплексу Придніпров'я, який мав розбудовуватися до нечуваних раніше меж.

Себто дніпровська вода сприймалася тільки як природні ресурси, що мають працювати на потреби могутньої держави, зовсім не як джерело існування природи, її флори та фауни і людей. Ясно, що тоді й не заікалися про замкнені цикли або повне знезараження і очищення стоків. Тоді мислили трохи інакше: велетенська водоїма і мала служити... очисником. Шляхом розчинення та розбавлення в ній стоків та відходів. Які відкладатимуться ніби у невичерпних донних мулах, фільтруватимуться через тутешні ґрунти, піски та породи, за рахунок розмірів акваторії, наче масово й випаруватимуться. Майже за принципом «мала купа, давай ще» цей резервуар задумали для довготривалого накопичення та складування в ньому усіляких нечистот. Сподіваючись, що скидатимуть у бездонну бочку.

Відтоді багато що змінилось на берегах Славутича-Дніпра і в усьому його басейні, але, всупереч відомій істині, мало води у ньому стекло. Зокрема, на відрізку Каховського моря. Рукотворне, штучне, але море є море: воно не тече, вода у ньому переважно стоїть. Колись десятки, згодом сотні, зараз і тисячі тонн усіляких хімічних

та токсичних відходів щодня потрапляють або змиваються у море, а воно, приймаючи їх, стоїть. За недавніми авторитетними висновками міжнародних експертів, «рідинні відходи українських підприємств або зовсім не очищеними скидаються у Дніпро, або очищеними умовно — за стандартами, прийнятими у світі, в Україні не проходить очищення жоден кубометр шахтних, промислових та каналізаційних стоків». Це з одного боку.

А з іншого, за підрахунками тих же іноземних експертів, підприємства Запоріжжя, Енергодара, Марганця та Нікополя уже кілька разів встигли пропустити через свої потужності Каховське море. То чи треба тепер пояснювати, що таке сьогодні море? Велика й переважана калюжа бруду по самісінькі вуха і з головою! Якщо колись нашу найповноводнішу річку пращури називали Борисфеном, що означало «сховище життєвих сил», то нині це дійсно сховище — кладовище смертельних небезпек для населення, котре ще й перебуває на межі можливостей утримувати їх у собі. Як засвідчили ті ж зарубіжні екологи, «Каховське водосховище сьогодні є одним з найбільших джерел захворюваності та смертності населення в його басейні».

— Місія Міжнародного фонду Дніпра, — уточнює В'ячеслав Сандул, — висунула масу ідей та пропозицій, як нам рятувати Славутич. Всі її ідеї та поради фактично запозичені з досвіду екологічного оздоровлення річок і озер Америки та Європи, передусім Сполучених Штатів, Канади, Німеччини та Франції, де ще недавно водні артерії також були забруднені по вінця, а сьогодні в них розводять форель. Та чи зарадить тільки цей досвід нам? — ось питання, на яке передусім треба знайти відповідь.

Аби його шукати, ми і створюємо, продовжує В'ячеслав Андрійович, Басейновий парламент Нижнього Дніпра. Ідея тут така: Дніпро має негайно одержати одного й обов'язково сумлінного господаря. Кордони регіонів не повинні поширюватися на нього, відгороджуючи один регіон від іншого. Не так, щоб кожна область і кожне підприємство, кожне місто та кожне село і відомство порізно хазяйнували і правила бал на ньому та в його величезному басейні, як Бог на душу покладе, чи проваюють власні запити і потреби. А щоб був один-єдиний розпорядник і законодавець стосовно Дніпра та його численних притоків, який діяв би винятково в інтересах порятунку найбільшої річки країни. На жаль, створення басейнового парламенту, до якого обирали б своїх посланців територіальні громади «приморських» міст, сіл та селищ, владою гальмується — точніше, ігнорується. Наче на догоду всім запопадливим нині олігархам-бізнесменам, які й поготів заходилися привласнювати прибережні смуги вздовж водосховища та коїти на них, що їм заманеться. Таке враження, що наближають кінець світу...

— Ми, звичайно, реалісти і розуміємо, що швидко, ніби за помахом чарівної палички, море, даруйте, не зникне з наших очей, — каже Сандул. — До нього ж бо зараз прив'язане водосховище величезного промислово-індустріального Придніпровського краю. Проте логіка підказує: у річці не повин-

на стояти й застоюватися вода. Річка повинна текти.

Це, зрештою, одвічний механізм збереження та закон немирущого існування матінки-природи. Його ви знайдете навіть у Біблії. Біблія стверджує: «Всі ріки течуть у море, але море не переповнюється: до того місця, звідки ріки течуть, вони повертаються, щоб знову текти». Звичайно, що штучні моря і перегороджені, зупинені ріки впадають із цього механізму, створеного, може, й дійсно не нашим, а вищим розумом. Нашого вистачило на страшну дурню. Бо тепер знайте те, що з кінця 70-х років минулого століття стало очевидністю, а ми якось досі її не осмислюємо: з завершенням спорудження на Дніпрі каскаду з шести водосховищ-морів він у межах України перестав існувати.

Дніпра-Славутича, яким ми всі пишаємося, як річки, у нас насправді немає. Називати його річкою можна лише умовно. У нас це — суцільний ланцюг озер-відстійників, зв'язаних між собою короткими руслами-протоками. Навіть той помиляється, хто називає Дніпро великою стічною канавою. Ні, ми маємо каскад збірників нечистот, витягнутий по колишньому руслу в минулому могутнього Дніпра.

І це річка, водні ресурси басейну якої складають близько 80% водних ресурсів України! Річка, котра зі своїми притоками забезпечує водою мало не 25 мільйонів осіб — 180 великих та малих міст і промислово-виробничих центрів, 10 тисяч підприємств та п'ять із лишком тисяч сільських і понад тисячу комунальних господарств. Річка, в басейні котрої словна чи частково центровано 59% вітчизняного виробництва продукції та товарів.

Тим паче нам не доводиться відвертатися від світового довіду, як зі свого боку наполягають учені-біологи Дніпропетровського національного університету. Скрізь екологічне оздоровлення занапащених річок починали з того, що розгороджували їхні русла. На планеті вже демонтовано десятки і сотні дамб та гребель, котрі зупиняли та уповільнювали течію.

А якщо поступово, поетапно спустити Каховське водосховище, то вже через 23 роки, не сумнівається кандидат біологічних наук Володимир Манюк, почне відроджуватися Великий Луг, ще через 57 — прийдуть до тямали малі і великі річки-притоки колишнього Дикого Поля.

Однак замало спустити лише Каховське. Чи не першим, заявляє все той же Манюк, варто спускати Київське — воно найнебезпечніше. Не тільки тому, що після Чорнобильської аварії надміру переповнене радіоактивними елементами. Воно підняте на 106 метрів над рівнем Чорного моря. З урахуванням інших штучних морів, створених нижче, це як дамоклів меч, що навис над Україною страшенною загрозою. Так що найліпше всьому Дніпру повернути його природний режим. Себто весь Дніпро звільнити від пут гребель гідроелектростанцій. У вчених на цей випадок і поготів оптимістичний прогноз: вистачить 15-20 років, щоб відродилася родючість затоплених земель та прибережна флора і фауна, а 50 — щоб повернувся до колишнього стану весь басейн Славутича.

Продовження на стор. 10

■ АФЕРИ СТОЛІТТЯ

Велике каховське горе

Закінчення. Початок на стор. 8
...Колись перед затопленням у селі Покровському висадили в повітря кам'яну запорозьку церкву. Церква була поставлена на ознаменування Пресвятої Богородиці Покрови. Звідси й назва села. «У Покровському я пошкодував, — записував у своєму «Щоденнику» Олександр Довженко, — що бога немає. Мені страшенно захотілося, щоб він з'явився хоча б на п'ять хвилини. І, побачивши зруйнований негідниками пам'ятник давньої архітектури, споруджений на честь його Божої Матері, покарав лютою смертю темних і підлих іуд, що скоїли цю мерзенну справу. Прощай, Покровське! Віри в неіснуючого бога в тебе не зменшилося. Зменшилося краси». І правди — хочеться додати. Бо красу і правду Олександр Петрович отожнював.

А всієї правди про Каховське море по сьогодні наші люди не знають. Не тільки про Каховське — про всі дніпровські моря, котрі свого часу поглинули сумарно 8 тисяч квадратних кілометрів чорноземів, сіножатей та лісів. Територіально це сучасна Чернівецька область. Було затоплено понад 10 тисяч кладовищ і понад дві з половиною тисячі християнських церков та храмів, тисячі пам'ятників історії і культури, музеїв, шкіл та лікарень. Назавжди зникло майже три тисячі населених пунктів і міст, а з поколіннями насиджених гнізд виселено понад 3 мільйони осіб.

Так задля чого все це було зроблено? Заради чого на спорудження всього каскаду на Дніпрі за нинішніми цінами витратили два трильйони американських доларів?!

Правда полягає в тому, що у надсекретний план під прикриттям примарних і реальних народногосподарських цілей сталінський режим одразу заклад можливість свідомого, одночасного і миттєвого руйнування гребель, дамб та морів. За екстремальних обставин, звичайно. Точніше — в умовах воєнної сутічки з ворогом-загарбником. Щоб, якщо знадобиться, враз була змога «розгорнути» могутню й неприступну водну перепону з півночі на південь СРСР. Дніпровська задумувалася першою. Друга створювалася на Волзі. Але волзька — це не наш зараз клопіт. Та й дніпровська вважалася головнішою.

Тільки сміє поткнути протилик — висаджують у повітря греблі, і за годину височезний та бурхливий водний потік іде і всіх змітає на своєму шляху. Оперативно здолати його на ті часи дійсно наряд чи вдалося б комусь. А після спуску водосховищ Дніпро ще довго залишався б замуленою смугою, теж неприступною для танків, іншої бойової техніки та сухопутних військ. З точки зору воєнної стратегії, це був, як стверджували згодом іноземні спеціалісти, неймовірно жадливий для цивільного населення та військових, але в суті своїй геніальний план. Сталін дуже шкодував, що не вдалося його втілити до Другої світової війни. Проте в кінцевому рахунку виник-таки Дніпровський каскад, що за масштабами є одним з найбільших у світі. Драматизм же полягає тепер і в тому, що за нинішнього технічного стану суспільства розгородження Дніпровського каскаду уже не завадить просуванню ворога вглиб держави. Але...

Не приведи, Господи, стукаю й по дереву, але уявимо тепер на мить, що гребля Київського моря несподівано буде зруйнована. Землетрусом, вибухівкою, попаданням у неї літака або великого метеорита, нарешті в результаті диверсії або теракту — від чого завгодно. Греблі й самі по собі старіють та втомлюються, як і підперті ними моря. Вони дійсно не вічні. Що ж може статися? Цитую доповідню, підготовлену відразу після Чорнобильської катастрофи для цілком таємного ознайомлення колишніми високими радянськими «посадовими особами і спеціалістами, без права поширення у засобах масової інформації».

Отже, читаємо (мовою оригіналу): «Влучає екстремального варіанта катастрофи Київської ГЕС будуть знищені всі мости і комунікації через Дніпр, все 24 газо-нафто-амміако-бензопротво-

ды, снесено более ста тысяч плавсредств, затоплены или уничтожены одна тысяча населенных пунктов, включая жилые и промышленные районы таких крупных городов, как Киев, Черкассы, Кременчуг, Светловодск, Днепропетровск, Днепропетровск, Запорожье, Энергодар с Запорожской АЭС, Марганец, Никополь, Херсон, Новая Каховка и Каховка, Цюрупинск, Очаков, часть Николаева и часть Одессы — с потенциальными жертвами в 7-10 млн. человек. Будут уничтожены канализационные системы указанных городов и многих других населенных пунктов, в Днепр выльются тысячи тонн хлора, аммиака, серной и соляной кислот, минудобрений и химических соединений, сотни тонн тяжелых металлов и их солей, радиоактивных веществ, свалок и отходов, кладбищ и других захоронений. Если же водные ударные массы вместе с тысячами плавсредств и десятками тысяч тонн катастрофической арматуры, а в зимнее время — льда обрушатся на Запорожскую АЭС, погибнут все реакторы, с выбросом огромного количества высокоактивных компонентов в атмосферу и водные массы Черного моря. В экономическом и экологическом отношении Украина перестанет существовать как республика. Следует также учесть, что Днепровский каскад является самым крупным в Европе и на планете открытым каскадом многоводных искусственных водохранилищ, выходящим в Мировой океан. В результате мощного водного удара взрывной гидродинамической загрязненной водной массы Черного моря через Средиземное, из Суэцкого канала и Гибралтара, попадут в Мировой океан...».

— Так що рано чи пізно, а дніпровські моря на зразок Каховського доведеться, образно кажучи, закрити, — не стільки наполягає чи прогнозує, скільки мріє В'ячеслав Сандул і продовжує: — Як на мою думку, то з Каховського треба починати. Воно останнє за течією, що підходить для пробного експериментального осушення, а давно стало дуже й дуже грізним. Але краще не рано чи пізно його спустити — краще вчасно.

Ще В'ячеслав Андрійович закликає усіх нас перечитати сьогодні Довженкову «Поему про море». Бо ні про яке море насправді ця поема. І ніяка не поема зовсім. Це драма поета-патріота про спотворену та знищену українську історію і розтоптаний фатальним будівництвом світлого комуністичного майбутнього український народ. Який досі, все ще не підозрюючи сповна всіх загроз, залишається полоненим заручником натвореного на його землі великого горя.

У своєму «Щоденнику» Олександр Довженко писав: «Багато були плавні, поетичні і несказанно прекрасні. І от вони щезли. І жодна художня наволока не змалювала їх на пам'ять нащадкам, боючись, мабуть, звинувачень у націоналізмі.

Каховське море нічого уже не скаже нашим нащадкам про свою передісторію, ніби й зовсім її не було, ніби народилось і виникло воно в бозна-яку еру. Чаруючі історичні запорозькі ріки, заводи й села, де люди народжувались, кохали і вмیرали, — нічого не залишилося в пам'яті. Комусь так треба».

А вже в кіноповісті Олександра Петровича голова колгоспу зі зникаючої Грушівки Сава Зарудний скликає усіх земляків своїх, вихідців із села. Усім їм були розіслані листи від імені дідів, батьків, братів і сестер прибути, мов на похорон. Зарудний приготував для них промову: «Буде море, і наше село назавжди піде під воду. Ось тут, де матері наші ще дівчатами складали колись пісні, буде дно морське. Художники, звичайно, могли б для музеїв написати хоч би сто картин. Щоб побачили колись люди на картинах морське наше дно, так нема художників, нема. І я подумав: якщо вже не вистачило в них сумління чи розуму чи що інше скувало їх убогі дупні — давай викличу живих».

То це чи і не нас закликає Сава Зарудний? ■
2017 р.

■ ЗАМІСТЬ ПІСЛЯМОВИ

«Ви ж самі називали його смердючою калюжею!» —

письменник із Запоріжжя закликав не впадати в крайнощі щодо Каховського водосховища

(сайт nikopol.nikopolnews.net)

Письменник із Запоріжжя Костянтин Сушко, який собаку з'їв на темі Каховського водосховища, бо написав про нього безліч робіт, закликав усіх до раціональності в цей нелегкий для регіону і всієї України час.

Він закликав включити холодну голову і не дати себе обдурити та відмити мільйони з державного бюджету на реалізацію непотрібних проєктів.

Ми вирішили оприлюднити точку зору Костянтина Сушки на нашому сайті, хоч вона, можливо, йтиме врозріз із переконаннями багатьох.

Публікуємо допис шановного колеги без купюр. Письменник із Запоріжжя закликав не впадати в крайнощі щодо Каховського водосховища.

Знов — політика? Боже, та скільки ж уже можна!

«Шириться плач периметром Каховського «моря»: самодіяльні оператори-режисери фіксують процес відступу води й волають: «Боже, яка краса гине! Що ж це воно буде!»

Питання: де ви бачите красу, шановні? Ви ж лише учора ремствували, що мешкаєте на березі «гігантської калюжі» (і це, на жаль, так!), котра, коли цвіте, немилосердно смердить, і воду з неї, без ретельного очищення, пити не можна!

Що ж трапилось із вашою свідомістю? Особисто я зрозуміти вас можу. Вам, хто виріс на березі цієї гігантської калюжі (а вам нині — від 65 років і нижче), важко змиритися, що усталений, звичний краєвид зникає. Тільки ви теж уявіть, як, нестямно радісно

було тим, хто бачив (а я бачив...), як зникає під водою усталений краєвид у вигляді мальовничих плавнів, багатих деревиною, сіном, медом, дичиною і т.д. ...

Безумовно: підриє рашистами Каховської ГЕС — це нечуваний світовий злочин, а для нас така ж екологічна катастрофа. Але трагічний факт відбувся, і зараз не стогнати треба, а розумно виходити зі становища. Без популістських крайнощів.

Будьмо зважені. Рухаймо своїми мізками, щоб знов не опинитися в полоні пройдисвітів, спершу від політики, а далі — науки. Не даваймо своїм плачем «державникам» із Банкової абсолютно безвідповідально ляпати, що вони «усе відновлять». Бо в них для цього уже й мільярд є...

Що відновлять? Оту калюжу? Коли? А-а-а, після нашої перемоги... Зрозуміло. Але навіть тоді слід подбати в першу чергу про тих, хто опинився під затопленням. Відновити їхні житла, звести до мінімуму небезпеку спалахів епідемії, відновити водопостачання. Як і негайно відновити водопостачання для тих, хто мешкає вище ГЕС. Насамперед, для мешканців Нікополя, Марганця, сотень і сотень сіл.

До речі, про відновлення водопостачання усіх, хто вище ГЕС, дбати слід уже сьогодні, а не забивати людям мізки популістськими — безвідповідально політичними обіцянками, «усе відновити».

Не кваптеся з «усім». Спершу, за всіма правилами, підготуйте ретельне техніко-економічне обґрунтування.

Знаєте, що це таке, панове чиновники? Мовчання...» ■

■ ПЕРЕДПЛАТА-2023

Разом — до перемоги!

Поспішіть передплатити «Україну молоду» на серпень

«Україну молоду» у своїх відгук-ках і читачі — як зі столиці, так і з глибинки, — і колеги-журналісти оцінюють як головну національну газету держави. Редакція «УМ» і надалі намагатиметься бути гідною такої високої оцінки і вашої уваги, шановні читачі.

Нині триває передплата на серпень. Передплатити «Україну молоду» можна до 18 липня, і ви отримуватимете газету з серпня. Оформити передплату можна у відділеннях поштового зв'язку, в операційних залах поштамтів, у пунктах приймання передплати, на сайті ПАТ «Укрпошта» www.ukrposhta.ua, ДП «Преса» www.presa.ua, як за електронною версією Каталогу видань України «Преса поштою», так і за друкованим Каталогом видань «Преса поштою».

До наших постійних читачів ми традиційно звертаємося: якщо ви багато років передплачуєте «Україну молоду» — порадьте передплату і своїм родичам, друзям, сусідам, знайомим.

Передплатна вартість «України молоді» на 2023 рік:

на місяць — 52 грн. 86 коп.,
на два місяці — 105 грн. 72 коп.,
до кінця року — 264 грн. 60гр.
Передплатний індекс — 60970

Для організації, юридичних осіб:

на місяць — 67 грн. 86 коп.,
на два місяці — 135 грн. 72 коп.,
до кінця року — 339 грн. 30 коп.

Передплатний індекс — 01555

«Укрпошта» додатково за саму процедуру оформлення передплати бере: на місяць — 5 грн., на три місяці — 10 грн., на шість місяців — 14 грн.

ЧИТАЙ. АНАЛІЗУЙ. РОЗУМІЙ

Свідомо чужі

В деокупованих населених пунктах Харківщини й досі проживає чимало людей, які впевнені, що росія їх не обстрілює

Лариса САЛІМОНОВИЧ

На харківській Північній Салтівці у перший день війни можна було спостерігати досить дивну картину. Рашистські бомби вибухають замалом не під ногами, а деякі люди ходять вулицями так спокійно, ніби у місті й далі панує мир. Пізніше стало зрозуміло, що сміливості багатьом з них додавала не залізна природна психіка, а свята і абсолютно ірраціональна віра в обіцянку кремлівського маніяка нищити винятково аеродроми й військову інфраструктуру. А вже за тиждень місто, без перебільшення, кишіло наводчиками різного штибу, які здавали координати всього, що має конкретну життєву цінність. Виявити їх усіх не вдалося й дотепер, оскільки навіть сьогодні у звітах Служби безпеки України регіон постійно рясніє новими прізвищами любителів «русько-го міра».

Прихильник темряви

Днями СБУ під час багатоетапної спецоперації викрила чергового агента російської ФСБ, який збирав інформацію про місця розташування ключових електропідстанцій на території Харківської, Сумської, Полтавської, Донецької та Луганської областей. Зробити йому це було не так вже й складно, оскільки ворожим запродавцем виявився посадовець регіонального підрозділу компанії «Укренерго», який очолював групу з оптимізації та розрахунку втрат електроенергії.

Агент окупантів, які його рідне місто обстрілюють фактично щодня, повідомляв ворогу про орієнтовну напругу енергооб'єктів, а також рівень їх пошкодження після артилерійських нальотів.

«Розвіддані потрібні були агресору для підготовки нових та проведення повторних повітряних ударів по електричних підстанціях для повного знеструмлення 5 областей України, – йдеться у повідомленні пресслужби відомства. – Військові контррозвідники затримали зловмисника у Харкові під час виконання ним розвідувально-го завдання фсб».

Наразі відомо, що російська спецслужба завербувала його ще задовго до початку повномасштабного вторгнення і перевела в «сплячий режим». У лютому минулого року рашисти «активували» свого агента і доручили йому проведення розвідувально-підривної діяльності проти України. Для комунікації використовувалися задалегідь відпрацьовані закриті канали електронного зв'язку. Отримані відомості зрадник передавав окупантам через «зв'язкового», який перебував у Горлівці. При обшуках за місцем проживання затриманого виявлено мобільний телефон, ноутбук і планшет із доказами злочинних дій. Наразі підозрюваний перебуває під вартою. Йому повідомили підозру за статтею державна зрада, вчинена в умовах воєнного стану. Зловмиснику загрожує довічне ув'язнення.

Із начальника в «зеки»

Після звільнення Харківщини від окупантів правоохоронці вже відкрили 2 тис. 200 проваджень за колаборацію з державну зраду. Ще майже 600 осіб отримали повідомлення про підозру, а 133 — судові вироки (і вже перебувають за ґратами). «Хочу зауважити, що за жодним провадженням під час розгляду в суді не було винесено виправ-

дувального вироку, – повідомив речник Харківської обласної прокуратури Дмитро Чубенко. – Тобто судді визнали докази такими, що всебічно доводять винуватість особи».

«Подвиги» засуджених часто вражають неабиякою жорстокістю. Скажімо, недавно до в'язниці на 13 років відправили 37-річного жителя Куп'янська, який під час окупації вступив до так званого «управління МВС», створеного рашистами. Він став «патрульним» і допомагав російським військовим проводити каральні рейди проти мирних мешканців. За свою роботу отримував 40 тисяч рублів. «Тоді людей просто хапали на вулицях або вдиралися до їхніх помешкань і викрадали, – повідомив речник управління Служби безпеки у Харківській області Владислав Абдула. – Здебільшого росіяни відвозили потерпілих до місцевої катівні, звідки деякі вже не поверталися. На цій посаді він «наводив» рашистів на місця перебування учасників руху опору і брав участь у їх викраденні та розграбуванні майна».

У списку підозрюваних і вже засуджених є чимало екскерівників місцевих органів влади. Зокрема, підозру вже оголосили міському голові Куп'янська Геннадію Мацегорі, міському голові Балаклії Івану Столбовому, меру Вовчанська Анатолію Степанцю, селищному голові Старого Салтова Едуарду Коновалову, голові Чкаловської селищної об'єднаної територіальної громади Віктору Соловйову.

У цьому списку є також колишні заступники голів міських та сільських рад, старости сіл, більше десяти депутатів різних рівнів. Кожен з них має свою історію зради, де часто людьми рухало амбіційне бажання залишитися при посаді. Але у переліку підозрюваних трапляються і люди, для яких прихід москалів став чимось на зразок реалізованої мрії. Скажімо, Анатолій Фомичевський, який входив до Ізюмської міської ради, за даними слідства, добровільно показав ворогові захищені шляхи та напрямки, з допомогою яких кацапи на початку квітня минулого року потрапили до Ізюма й тимчасово окупували місто. Він також повідомляв росіянам інформацію про українських активістів і членів родин військових. Цікаво, що цьому «функціонеру» вдалося уникнути покарання, оскільки напередодні контрнаступу ЗСУ він утік до Білгорода.

Сховався десь на російській території і давній ідеолог «руського міра» у рясі – керівник Ізюмської єпархії УПЦ Єлісей (в миру Іванов), який разом зі своєю братією став рупором московської пропаганди. Є свідчення, що вже в ході війни він неодноразово виїжджав на територію РФ, де зустрічався зі своїм безпосереднім керівником – патріархом кирилом (гундяєвим). Про це він сам з гордістю повідомляв в інтерв'ю російським пропагандистським каналам. Після визволення Харківщини утік до країни своєї мрії й продовжує служити їй в одному з приходів московського патріархату.

До речі, після деокупації регіону до РФ перебрався чимало колаборантів, але їхній долі позаздрити важко. Недавно у Білгороді пройшов своєрідний зліт цих «перельотних птіц», де вони скаржилися на свою тяжку долю. Наразі ці прислужники рашистів часто нагадують відвертих пацієнтів психушки, називаючи себе міністрами та

Співробітник «Укренерго», який допомагав оркам влаштувати у п'яти регіонах справжню темряву. Фото СБУ.

Селище Шевченкове було, є і буде Україною.

начальниками інших державних рангів, аби на болотах домогтися якоїсь підтримки. Втім відпрацьований «матеріал» нерідко направляють мести вулиці, запевняючи в тому, що з роботою навіть у місцевих жителів тепер все дуже не просто.

Поруч із нашествиям

Чим ближче населений пункт Харківщини до кордону з московією, тим сильніший вплив заразливої російської пропаганди на мізкі місцевих жителів. Сьогодні вже можна впевнено сказати, що Україна у цьому сенсі програла росії з розгромним рахунком, оскільки у переважній більшості деокупованих районів і понині лояляться, в основному, хвилі білгородського радіо і транслюються виключно ворожі телевізійні канали. «По дорозі з Приколотного я недавно в автомобілі «спіймав» шість радіостанцій Білгорода, – повідомив в інтерв'ю Харківському пресклубу начальник Вільхуватської військової адміністрації Євген Шаповал. – А винятково російські канали тут дивляться ще з того часу, як були закордані українські на супутнику. Результат досить сумний. Більшість людей упевнена, що після звільнення їх активно обстрілюють не росіяни, а ЗСУ. Із цим треба негайно щось робити, але це проблема державного рівня».

Цікаво, що з окупантами співпрацювала майже вся верхівка вільхуватської місцевої влади. Це «начальство» подалося геть зладом за наляканими орками. Але в селі й надалі проживає переважно російськомовне населення, яке продовжує боятися «бандерівців». Із цієї причини місцева адміністрація наразі укомплектована кадрами лише наполовину. Щоправда, місцевих жителів тут теж поменшало фактично на 50 відсотків.

А ось у Шевченковому все навпаки. Там навіть з приходом рашистів два місяці поспіль на будинку селищної ради майорів український державний прапор. «Під час окупації значна частина селища відмовилася співпрацювати із загарбниками, – каже начальник місцевої військової адміністрації Сергій Старіков. – На сьогодні Шевченківщина – це Україна. У нас працює кілька волонтерських центрів, які люди організували самостійно. Вони допомагають ЗСУ і жителям селища, що цього потребують. Нецо-

давно 45 добровольців іздили здавати кров пораненим».

До речі, на Харківщині орки в окупованих селах намагалися налагодити навчальний процес у школах. Вони палили українські підручники і завозили свої. Переважна більшість місцевих учителів погоджувалася вести уроки, оскільки вижити без заробітної плати було надзвичайно складно. Але у Шевченковому дали згоду на освітню роботу лише 30 педагогів із 254. «Якщо порівняти інші громади на території Куп'янського району, то це дуже непоганий результат, – додає пан Старіков. – Хоча гірко і боляче, що такі люди були».

Від чого саме залежить рівень патріотизму, сказати важко. В одному і тому ж деокупованому населеному пункті Харківщини сьогодні можна знайти людей з діаметрально протилежними поглядами, які намагалися жити по сусідству далі. На якомусь етапі філософія простого буття, скоріш за все, перемаже остаточно.

Водночас, на думку голови Близнюківської ТГ Геннадія Короля, територіальним громадам наразі варто опікуватися не лише ремонтом тротуарів і вивезенням сміття, а й створенням особливого культурного простору. Саме брак інформації про правду історію свого краю й елементарна неосвіченість призводять до того, що вільну нішу заповнює напориста рашистська пропаганда. «Ми маємо міряти свою роботу не лише ямами на дорогах, – каже він. – Недавно, наприклад, я офлайн прослухав лекцію фахівців Харківського літературного музею про Сковороду. Переповнів почуті факти своїм колегам, і вони загорілися організувати приїзд лекторів до Близнюків. Це надзвичайно важливо. Війна показала, що мотивовані українці не ховаються і не тікають, а просто чесно виконують свою роботу. Кожен на своєму місці».

За словами Геннадія Короля, у Близнюках вже створили центри культурних послуг, до роботи яких активно залучають молодь. Сюди вже приїздили письменники Андрій Любка і Сергій Жадан. Планують запросити науковців з Харківського національного університету імені В. Каразіна. Живий діалог гостей з місцевими жителями здатен перемогти будь-яку рашистську пропаганду. ■

■ ПРЕМ'ЄРА

Імітація — не кохання

Ювіляр Олександр Задніпровський грає головну роль у виставі «Загнаний кінь» за п'єсою Франсуази Саган

Валентина САМЧЕНКО

Крайня прем'єра у Києві Національного драматичного театру імені Івана Франка — «Загнаний кінь» режисера-постановника народного артиста Дмитра Чирипюка. Вистава створена за п'єсою відомої французької письменниці, драматургині, сценаристки Франсуази Саган. А це гарантія в літературній основі погляду зі сторони на невідкладні часу і простору глибинні чуттєвість і почуття, вписані в непрості душевні реалії, хоч би якими зразковими були дії напоказ.

П'єса створена понад пів століття тому, і йдеться в ній про життя в англійському маєтку. Режисер-постановник у виставі не виходить поза зазначені часові рамки. Однак це не створює атмосфери ретровистави. А додає можливості відчувати, що кохання та шлюб — то вічні теми, які кожен проживає по-своєму, хоч де б то було.

«Загнаний кінь» столичних франківців перш за все — це блискучий бенефіс ювіляра Олександра Задніпровського, який працює в театрі з 1980 року. В народного артиста достатньо театральних досвідів і талантів, щоб у головній ролі лорда Генрі-Джеймса Честерфілда бути іронічним і розважливим, поєднувати французький шарм та англійський гумор, відчувати справжні наміри оточення і навіть дозволяти своїм дорослим дітям робити помилки.

А поява Коралі — нібито сес-

Генрі (ювіляр Олександр Задніпровський) та Коралі (Олена Івасіва-Фесуненко).

три парижанина Юбера Дарсе, який раптово приїхав просити руки доньки Прісцилли — провокує Честерфілда-старшого згадати своє 30-літнє минуле, коли одружувався за розрахунком. Таке ж прагнення — мати доступ до фінансового благополуччя — має і його потенційний зять, яке юна донька сприймає за чисту монету почуттів. Інші типажі, інше покоління, утім усе ті самі дилема і мета.

Глядачі вистави «Загнаний кінь» мають змогу розмірковувати щонайменше про п'ять різновидів взаємин, які люди готові прикривати словом «кохання». Лорд Генрі та його дружина Фелісіті десятиліттями дотримуються правил хорошого тону, але імітують щастя. Їхня донька по вуха зако-

хується в імпазантного старшого гультя Дарсе (заслужені артисти Олексій Зубков та Дмитро Чернов), який тривалий час обцяє золоті гори і вірність згодом красуні Коралі, змушуючи її брехати заради його власної вигоди.

Приїзд Коралі (Олена Івасіва-Фесуненко, Дар'я Легейда) змушив втратити голову трьом чоловікам: ботану-сину лорда, ще одному молодому чоловіку і самому Генрі. Переважно на сцені це набуває комічних та іронічних обрисів. За винятком пробудження у двох людей прагнення знову справді любити. Тоді було вдягнуто найкращу сукню для єдиної людини, хоч скільки було б інших навколо; з іншого боку — потайки влаштовано ситуацію, щоб не завелися двигуни

18-літнє опудало почуттів між подружжям Честерфілдів (країні Олександр Задніпровський і Лариса Руснак).

Ботан Честерфілд-молодший (заслужений артист Іван Залуський) та Коралі (Олена Івасіва-Фесуненко).
Фото Юлії ВЕБЕР надані Театром.

кількох машин, для відтермінування зовсім на трохи небажано-го прощання.

Від початку у виставі камерної сцени присутнє 18-літнє опудало улюбленого великого собаку господині маєтку Фелісіті (грають народні артистки Лариса Руснак та Поліна Лозова). Воно — як символ підміни справжніх по-

чуттів на ті, які вмерли. Дітей те опудало здавна лякало, хтось об нього спотикався. І навіть якщо з родинних обов'язків чи за традицією немало людей пристосовуються до такого «декору», оживити минуле неможливо.

Головне — зуміти бути справді щасливим. Найкраще — довго або хоча б на трохи... ■

■ ЧАС «Т»

Інструменти і вектори

Лабораторія драматургів обговорюватиме тему війни у нових театральних роботах

Вікторія КОТЕНКО

В Івано-Франківську на початку липня прохідитиме перша резиденція IV Лабораторії драматургії, яку організовує Національна спілка театральних діячів України за підтримки Українського культурного фонду. Митці обговорюватимуть тему «Як говорити/писати про війну в драматургічних текстах». Результатом має стати нова співпраця між режисерами і драматургами, створення актуальних якісних п'єс, а потім постановок.

«Нині, під час повномасштабної війни, багато театрів прагне говорити з публікою про наболіле, про наше сьогодні, але не всі розуміють, як саме це робити, які теми можна, а які не варто піднімати, як подавати тему війни, аби не травмувати. Та сама історія з драматургами. Тому важливо нині дати інструменти і вектори роботи, аби на світ з'явилися нові якісні тексти на тему війни, які спонукали би до нових постановок», — каже голова НСТДУ Богдан Струтинський, який став ініціатором заснування проєкту 2019 року.

«Наша драматургічна лабораторія — місце концентрації неймовірної сили неймовірних митців. Цю силу ми хочемо направити на перемогу добра, нашу перемогу», — каже куратор Павло Ар'є, українсько-німецький драматург і перекладач, режисер та актор, учасник міжнародної програми British Council Ukraine та театру Royal Court (Лондон), номінант премії

Berliner des Jahres 2022. Під його уважним наставництвом пройшли попередні три Лабораторії, на яких було написано близько 30 нових п'єс.

«Хто розповідає історії, той управляє всім. Напиши свою — стань володаркою/володарем світу, не привертаючи уваги санітарів», — так звучить мотивація для участі у четвертій Лабораторії від ще однієї її кураторки Лени Лягушонкової, лавреатки премії «Краща молода драматургиня Європи 2022 року» від Schauspiel Stuttgart (а це майже «Оскар» у царині європейської драматургії). Як учасниця двох перших Лабораторій вона написала п'єси «Чапаєв і Василіса» та «Чума». Вже була співкураторкою.

За попередньою реєстрацією організатори обрали 12 учасників. Серед драматургів — Оксана Гриценко, Ганна Захожа, Лена Кудяєва, Ольга Мацюпа, Олег Михайлов, Анастасія Пугач. Ще шестеро режисерів: Іван Данілін, Дмитро Леончик, Дмитро Некрасов, Катерина Парфир'єва, Аліна Рашко, Олена Ткачук.

Лектором запрошено драматургиню і письменницю Ірину Гарець — керівницю Театру сучасного діалогу в Полтаві, кураторку, авторку освітніх та театральних проєктів, засновницю порталу сучасної української драматургії Ukrdramahub, співзасновницю Театру драматургів та фестивалю «Липневий мед». Понад 10 років її п'єси впевнено почувуються у шорт-, лонглістах і є переможцями міжнародних та

Куратори проєкту Лена Лягушонкова та Павло Ар'є.
Фото надане НСТДУ.

вітчизняних драматургічних конкурсів та фестивалів.

«Співпраця режисера/ки і драматурга/гині буває плідною, красивою і змістовною, а буває кривою. Я нарахувала 14 своїх спільних робіт з різними режисерами і режисерками. Так що поділюся суперсилою, як залишитися живими, не вбити партнера чи партнерку по роботі й навіть отримати задоволення від співпраці», — прокоментувала Ірина Гарець.

Тема цьогорічної Лабораторії «Як писати про війну» апріорі вимагає зустрічі і консультації з високопрофесійним психологом. Для цього було запрошено Оксану Татарин, яка пройшла сертифікаційний курс «Психотерапія травм», є практиком, майстром і тренером «Нейролінгвістичного програмування», закінчила курс «Робота з ПТС у військових та робота з родинами військових». Після повномасштабно-

го вторгнення надавала волонтерську допомогу. В Оксани, яка активно підтримує дружин бійців, є досвід спілкування з військовими з передовою.

Візуалізують проєкт малюнки драматургині і художниці Людмили Тимошенко, створені спеціально для IV Лабораторії драматургії. Мисткиня пояснює: «Образ корови, яка пасеться у жовтому полі неподалік сільських мазанок, для мене є чимось, що найбільше втілює картину мирного життя. Тінь винищувача на зображенні руйнує цей образ, створюючи відчуття катастрофи, наслідки якої в осяжному майбутньому передбачити важко»...

До речі, з моменту заснування проєкту театральних Лабораторій створено Бібліотеку української драматургії. На сьогодні в базі є 80 авторів та 392 п'єси. І вона постійно поповнюється іменами нових українських драматургів та новими текстами. ■

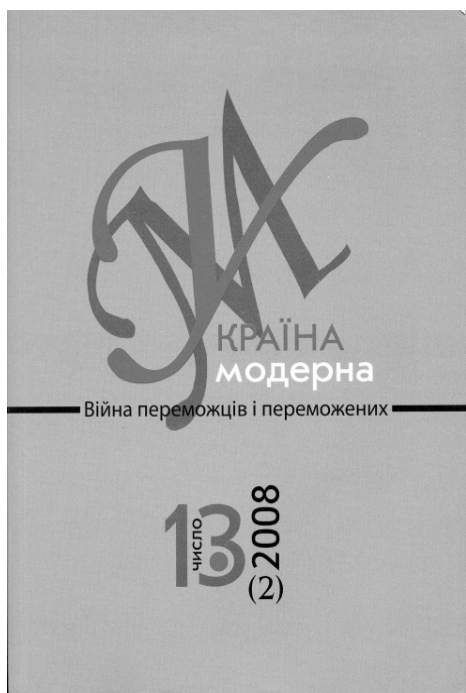
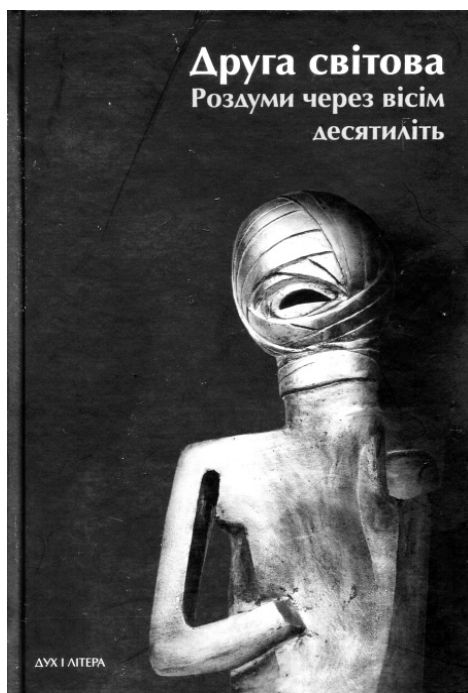
НОМІНАНТ

Історичні інвестиції

В ПОЛІТОЛОГІЮ

Костянтин РОДИК

Такі книжки, як «Друга світова: Роздуми через вісім десятиліть» (К.: Дух і Літера), є своєрідними робочими зошитами або щоденниками історіографії, де фіксується стан сучасної науки. Передовсім — перебіг дослідження тих проблем, які суспільство вважає актуальними. Подібні збірники існували завжди, але соціальний запит в академічній науці виник геть недавно. Історичну працю як предмет більш-менш масового читачького попиту українські видавці стали розглядати лише від середини 2000-х. Видавництво «Кліо» активно заохочувало істориків виходити далеко за межі монографічного жанру, видавництво «Темпора» замовляло їм дослідження, котрі, м'яко кажучи, не перебували у тренді академічної школи. Видавництво «Критика» узялося друкувати заснований Ярославом Грицаком альманах «Україна модерна», кожний тематичний випуск якого ставав помітною провокацією і в професійному, і в читачькому середовищах.

2008-го вийшов збірник «Україна модерна: Війна переможців і переможених», на котрий варто поглянути як на блискучого попередника рецензованої нині новинки. Та книжка була потужною атакою на советський міт про «велику вітчизняну війну». Згадаймо, що то був час, коли георгіївські стрічки вільно гуляли Україною, соціологічно значуща більшість наших громадян вважала «день перемоги» всенародним святом першого ряду і вище керівництво держави демонстративно вітало 9 травня свій електорат.

Та «Україна модерна» була виключно неполіткоректна і нетолерантна — усе, про що там ішлося, сприймалося масовою свідомістю, радше, як «бред сумасшедшого». Попереду було чимало років, поки локальні дослідження анонсованих проблем вийшли окремими книжками, нехай і малотиражними. Й лише 2016-го з'явилося інтегральне популярне видання накладом 10 тисяч примірників, підготовлене Інститутом національної пам'яті під проводом Володимира В'ятровича, — «Війна і міт. Невідома Друга світова» (Х.: Клуб сімейного дозвілля). А книжка Галі Аккерман «Безсмертний полк. Священна війна Путіна» опублікована ще пізніше, 2019-го (Тернопіль: Богдан).

З політологічної точки зору, «Війна переможців і переможених» являла собою збірку негативних сценаріїв: до чого призведе у практичній політиці подальше толерування мітів. Мало кому відомий тоді професор Єльсько-

го університету Тімоті Снайдер писав: «Компромісні праці не виконали «примирювальної» ролі, якої від них сподівалися». Висновок базувався на аналізі західної історіографії, але не забуваймо: то був час, коли президент Ющенко намагався «примирити» советських та українських ветеранів. Чому Віктору Андрійовичу це не вдалося, ми розуміємо аж тепер. Снайдер уже тоді писав, що подібне неможливе у принципі.

Альманах став потужним трампліном для подальшої кар'єри його авторів на українському книжковому ринку. По тому почали регулярно виходити праці не лише Тімоті Снайдера, а й Гжегожа Мотики, Карела Беркгофа, Івана Патриляка. Неважко спрогнозувати так само успішну з'яву новинки авторів збірки «Друга світова: Роздуми через вісім десятиліть». Цей новий панорамний ескіз презентує вже не так мітологізовані історичні уявлення, як маловивчені або недостатньо осмислені. Аж до варіантів чи не альтернативної історії, як-от у Ярослава Грицака: «Перша і Друга світова показують одну тенденцію: виграв у війні той, хто краще грає «українською картою». Ганна Арендт свого часу сформулювала це у такій парадоксальній тезі: Гітлер, мабуть, виграв би війну, якби вивісив у Києві не свастику, а тризуб».

А найглибшу сьгоднішню проблему — що не так навіть історична, а глобально політична та суспільно етична — представляє Олена Стяжкіна: «Ка-

РЕЙТИНГ-2022: МИНУВШИНА

Топкнижки крайнього літературного сезону (рейтинг: сума набраних балів поділена на кількість експертів). Результати двох інших підномінацій «Минувшини» — в «УМ» від 26 квітня та 31 травня.

Популярні видання / історична публіцистика

1.	Едуард АНДРЮЩЕНКО. Архіви КГБ. Невигадані історії. — Х.: Віват, 400 с. (п)	84,00
2.	Ярослав ГРИЦАК. Подолати минуле: глобальна історія України. — К.: Портал, 416 с. (п)	79,00
3.	Сергій ПЛОХИЙ. Українська Кліо: Нариси про історію, істориків та пам'ять. — К.: Кліо, 352 с. (п)	63,50
4.	Міхаель БАР-ЗОХАР. Моссад. Найвидатніші операції ізраїльської розвідки. — К.: Наш формат, 384 с. (п)	38,00
5.	Данило ЯНЕВСЬКИЙ. Роман Шухевич, Василь Кук, Василь Галаса, Тарас Бульба-Боровець, Клим Савур, Степан Стебельський, Кирило Осьмак. Портрет на тлі епохи. — Х.: Фоліо, 510 с. (п)	35,25
6.	Павел СМОЛЕНСЬКИЙ. Сироп із полину. Вигнанці з акції «Вісла». — К.: Темпора, 352 с. (о)	26,25
7.	Кріс ВОЛЛЕС, Міч ВАЙСС. Зворотний відлік 1945 року: атомна бомба та 116 днів, які змінили світ. — Х.: Клуб сімейного дозвілля, 304 с. (п)	20,63
8.	Друга світова: Роздуми через вісім десятиліть. — К.: Дух і Літера, 192 с. (п)	20,63
9.	Данило ЯНЕВСЬКИЙ, Олександр КРАСОВИЦЬКИЙ. 10 розмов про історію України. — Х.: Фоліо, 349 с. (п)	20,38
10.	Андрій КОЗИЦЬКИЙ. Львівські замаху. — Л.: Априорі, 468 с. (п)	18,88
11.	Світові війни. Навігатор з історії України. — К.: Портал, 299 с. (п)	10,50
12.	Еліас СИМОЙОКІ. Неопалима купина. — К.: Залізний тато, 252 с. (п)	10,50
13.	Саймон ДЖЕНКІНС. Стисла історія Європи. Від Перикла до сьогодення. — К.: КМ-букс, 376 с. (п)	5,63
14.	Роман ПОНОМАРЕНКО. Атака Легкої бригади. — К.: Залізний тато, 196 с. (п)	4,50

менем спотикання... для вибору оптимальної оптики історичного аналізу соціальних сценаріїв... є той факт, що на шальках злочинів проти людства дії советської та нацистської влади позначено як неспівставні». Отже, як і в попередньому альманасі, ми потрапляємо у царину актуальної політології. Пані Стяжкіна наводить нібито дрібний приклад: «Нікому в Європі сьогодні не спаде на думку соціологічно вимірювати, скільки громадян виступає проти заборони нацистської свастики, але... наші соціологічні служби легко ставлять питання на кшталт: «Як ви ставитеся до заборони георгіївської стрічки»?». За великим рахунком, це про поневолений розум, що про нього писав Чеслав Мілош. А ще ширше — про первородний гріх усієї світової політики, яка дозволила большевизм у 1917-му.

Трагічне, як сьогодні видно, невизнання однакової провини нацизму і сталінізму є темою і статті Мирослава Мариновича, котра називається симптоматично: «Європейська безпека та історична пам'ять». Він починає з того, що «в біснуетому танго вересня 1939-го брали участь двоє: гітлерівська Німеччина та сталінський СРСР... Саме за це обидві держави виключили з Ліги націй». А завершує так: «Несподіваний злочин комунізму повертається примарою нового світового конфлікту». Тепер ясно, що тут варто вжити дієслово доконаного виду, але книжку підписано до друку за тиждень до минулорічного вторгнення.

Ця ж обставина — публікація ДО ТОГО — викривляє деякі розмірковування аж так, що ті набувають чи не пародійного значення. Відомий правозахисник Євген Захаров проголошує ту саму утопічну Ющенкову тезу: «Україні потрібне примирення історичних пам'ятей». Гаразд, серйозні дослідження провалу політики «примирення пам'ятей» в Іспанії та Італії з'явилися зовсім недавно. Але вони на решті такі з'явилися, і нашому публіцистові варто би знати, що перетворенню благосної теорії на практику завадив саме такий механізм, який він пропонує українцям: «Визнати право кожного шанувати свої святині та своїх героїв». Ще химерніше виглядає категоричний висновок українсько-польської історикині Олі Гнатюк, яка справедливо зазначає, що Путін реані-

мував міт «великої отечественной» для створення нових світових загроз, але — «протистояти цьому можна внятковно мирними способами». Цікаво, що вона з цього приводу думає нині?

Доброю ознакою книжки «Друга світова: Роздуми через вісім десятиліть» є залучення, окрім професійних істориків, інтелектуалів з-поза академічних кіл. Подеколи саме такі розмисли вигідно вирізняються відсутністю корпоративної обережності. Ось, до прикладу, заступник редактора «Українського тижня» Максим Вікторов реконструює метаморфозу культу «великої отечественной»: за Брежнєва «спільна жертва і спільний подвиг мали довести існування «советського народу», а вже у путінській версії «фашизм перетворився зі зла, переможеного у 1945-му, на зло актуальне, яке загрожує Росії в цей момент... На постсоветському просторі культ Перемоги став засобом мобілізації проросійських сил... Противники Партії регіонів оголошувалися «фашистами», які збираються забрати в Донбасу шахти, мову, віру і далі за списком». Коротше, «енергія страху і люті, генератором якої є культ «Великої Вітчизняної».

Соціологиня з Могиланки Анна Прохорова цікаво розмірковує про «усноісторичні проекти — дослідження на межі історії та соціології». А слідом приміщено цілий розділ родинних спогадів різних публічних осіб. Здебільшого це спогади про сімейне табу на пригадування війни. Хоч як дивно, але це вельми промовистий ракурс: хто, як і чому мовчить про власний військовий досвід. Ось, приміром, Максим Стріха пише про свого дідуся, на тоді доктора біохімічних наук, мобілізованого на другий день війни. Забрали до артилерії на посаду ветлікаря — доглядати за кінями, що тягали гармати. Відтак «не мав за собою якихось військових зв'язів — окрім того, що вижив сам». Про те, що на війні голвне — вижити, ми знаємо з багатьох поважних джерел: мемуарних, історичних та художніх. Наш мемуарист додає до того невеличкий, проте засадничий нюанс: «Спробувати заціліти і не зробити чогось такого, за що буде соромно». ■

Редактор сторінки
Костянтин Родик
rodyk.kostyantyn@gmail.com

БОЙОВИЙ ТИЛ

Інколи потрібно педалювати

Пенсіонер з Опішні, що на Полтавщині, здійснив два велопробіги на підтримку ЗСУ

Ганна ЯРОШЕНКО

«Жодної політики — тільки збір коштів на нагальні потреби наших оборонців. Хочеться ж бодай чимось допомогти військовим, які захищають нас від російської навали, а пенсія маленька — усього 2 тисячі 700 гривень (при тому, що маю 40 років робочого стажу), — пояснює 63-річний житель селища Опішня Полтавської області Олександр Каніболоцький. — На жаль, дехто з людей щодо збору коштів для ЗСУ висловлюється категорично проти, мотивуючи тим, що наші чиновники погрузили в корупції, розкрадають навіть «гуманітарку», а ми, мовляв, маємо віддавати останнє. Та я вважаю: наш святий обов'язок — підтримувати своє військо. Десь вичитав такі красиві слова: щоб допомогти комусь, необов'язково бути багатим — достатньо бути добрим».

Дехто пророкував, що старий транспортний засіб уже за Гадячем розсіплеться

Перший пробіг на власному велосипеді «Україна» 1980-х років випуску пан Олександр здійснив торік у вересні. Чоловік зізнається: одні люди з оточення тоді його підтримували, інші — пророкували, що старенький транспортний засіб уже десь за Гадячем розсіплеться. Той його маршрут проліг від рідного селища до легендарної гетьманської столиці — Батурина, що на Чернігівщині. Загалом туди й назад чоловік подолав шлях довжиною приблизно 500 кілометрів.

«Виїхавши з Опішні о 5-й годині ранку, я взяв курс на Зіньків, де зустрівся з представниками Зіньківської територіальної громади, потім проминув Гадяч і, перетнувши межу Сумщини, того ж дня добрався до Ромен. Таким чином, за день проїхав десь 140 кілометрів. Звичайно ж, ті кілометри далися мені дуже нелегко, — пригадує Олександр Каніболоцький. — Наступного дня через Конотоп добрався до Батурина. Що й казати, мав велике бажання відвідати пам'ятки та об'єкти культурної спадщини, що формують Національний історико-культурний заповідник «Гетьманська столиця»: окрім того, що самому було цікаво, хотілося поділитися фотознімками визначних місць зі своїми фейсбуківськими друзями. Проте плани зіпсувала негода — почало дощити. Та й прогноз погоди в інтернеті був невтішним: синоптики обіцяли дощ і в найближчі дні. Тож я прийняв рішення повертатися додому. Добравшись до Ромен десь о пів на 18-ту годину, вирішив подолати ще 35 кілометрів до Липової Долини. А оскільки вже й зовсім задощило, довелося затриматися там на два дні. Тож загалом витратив на велопробіг п'ять днів. Через страшенну втому, виснаження насилу добрався додому — не хочеться про це навіть розказувати».

Вирушивши у велопробіг на підтримку ЗСУ, небайдужий пенсіонер з Опішні паралельно розповідав про подорож на своїй сторінці у фейсбуці, закликаючи земляків надсилати посильні суми коштів на його банківсь-

Олександр Каніболоцькому «щастить» у дорозі «щастить» у дорозі на дощ.

ку картку. Інші користувачі соцмережі ці дописи поширювали. У такий спосіб вдалося зібрати 12 тисяч гривень.

«На всю цю суму я закупив шини для потреб 72-ї окремої механізованої бригади ЗСУ, — звітує пан Олександр. — Місцева волонтерка Наталія Матвійчук порадила, де їх краще замовити, бо вона вже має відповідний досвід. І коли шини надійшли «Новою поштою», я привіз їх додому. А десь через тиждень приїхали Наталія Матвійчук з командиром роти згаданого військового з'єднання й забрали їх».

Утім перший велопробіг дався чоловікові настільки важко, що, приїхавши додому, він категорично заявив: більше, мовляв, не поїду. Але думка про те, що треба якось допомогти нашим захисникам, не давала спокою. Так, цього разу Олександр Каніболоцький накреслив схему маршруту до Бучі, що на Київщині, — міста, жителі якого рік тому зіткнулися з нелюдською жорстокістю та свавіллям російських окупантів. Усе на тому ж старенькому велосипеді «Україна» мав подолати набагато довший шлях — 370 кілометрів в один бік, тобто загалом майже 750 кілометрів. На цю поїздку невгамовний пенсіонер витратив тиждень.

Із собою в дорогу він бере сумку й рюкзак. У сумці містяться велоінструменти, запчастини та аптечка, а в наплічнику — одяг, щоб можна було переодягнутися, і мінімальний запас продуктів (замість холодильника — пляшка із замороженою водою). Вряди-годи робить невеликі зупинки, аби трохи перепочити й перекусити. Оскільки вже дають про себе знати проблеми зі здоров'ям, хоч раз на день старається поїсти щось гаряченьке — купує перші страви в кафе на автозаправних станціях.

Завдяки двом велопробігам вдалося зібрати понад 38 тисяч гривень

«Коли формую маршрут, звичай, знайшовши в інтернеті контакти місцевих депутатів, зв'язуюся з ними, розповідаю про мету свого велопробігу і з їхньою допомогою вирішую всі організаційні питання. Як правило, мені виділяють місце для ночівлі в гуртожитку чи спорткомплексі, — розповідає про деталі мій співрозмовник. — Звісно, крутити педалі 370 кілометрів в один бік теж було не так легко. Та, слава Богу, добрався благополучно. Ще й привіз у подарунок нашу опішнянську кераміку. У Бучі мене дуже тепло зустріли. Голова міської ради Анатолій Федорук навіть вручив мені подяку, а місцевий депутат Василь Олексюк провіз тими дорогами, де відбувалися важкі бої. А ще ми разом із паном Василем поїхали на кладовище, де знайшли останнє пристанище полегли захисники Бучі. Може, ви бачили, я виставив на своїй сторінці у фейсбуці й фото безіменних могил. Коли ходиш цією частиною цвинтаря, невимовний жаль охоплює душу. Тільки уявіть собі: імовірно, хтось зі співвітчизників досі надіється, що син, батько, брат живі, а вони лежать отут, у могилах з вказаними на однакових дерев'яних хрестах номерами. Усе це дуже страшно. Бачив сліди «русского міра» і в Ірпені: розбиту церкву, зруйновані житлові будинки-привиди, а також мав щемливу розмову з місцевими жителями, які пережили окупацію».

Ідучи ж у зворотному напрямку, велосипедист у Пирятині звернув у бік Прилук Чернігівської області. Річ у тому, що, створюючи маршрут, він трохи помилюся — думав, що з Прилук можна виїхати до Лохвиці. У підсумку чоловіку до-

Другого разу Олександр Каніболоцький накреслив схему маршруту до міста Буча, що на Київщині.

Міський голова Бучі Анатолій Федорук вручив Олександр Каніболоцькому подяку.

Фото зі сторінки Олександра Каніболоцького у фейсбуці.

велоса знову прямувати до Ромен.

«Чесно кажучи, у Прилуках збирався відпочити, — ділиться пан Олександр. — Але не вдалося — тамтешня міська влада категорично відмовилася спілкуватися зі мною. Тому довелося того ж дня вирушити до Ромен, де мені без проблем надали притулок на ніч у спорткомплексі. До речі, коли виїхав на автотрасу Київ — Суми, теж зіткнувся з труднощами: довелося то підніматися велосипедом угору, то спускатися вниз, бо там горбистий рельєф місцевості».

Наступного дня відчайдух подолав шлях до Гадяча. За його словами, можна було б того ж дня й додому добратися. Та оскільки мав можливість переночувати в гуртожитку, то вирішив скористатися нею — не захотів ризикувати. А вранці зі свіжими силами крутив педалі решту відрізка шляху і 5 червня врешті ступив на поріг своєї домівки. Завдяки цьому велопробігу пенсіонеру вдалося зібрати 26,5 тисячі гривень. Найбільша сума пожертви від однієї людини становить 4 тисячі гривень. «Безмежно вдячний кожному, хто підтримав мій велопробіг. Дякую й за кожен перерахований гривню. От тільки-но в чер-

говий раз розмовляв із хлопцями з 5-ї окремої штурмової бригади, які були на навчанні у Великій Британії, а зараз воюють на Бахмутському напрямку. Їм дуже потрібен автомобіль, тож зараз відбувається збір коштів на нього. Уже зібрано 69 тисяч гривень. Якщо додати до цієї суми 26,5 тисячі гривень, зібраних мною, то вийде понад 95 тисяч. А потрібно — 190 тисяч! Не знаю, як ще допомогти нашим воїнам. Поки що не закриваю збору благодійних коштів — може, хтось іще захоче підкинути «донати». Хоч оту суму перерахую за призначенням — не хочу, аби ці гроші «висіли» на картці. Бо на мене вже виходять шахраї, от і сьогодні телефонували: окрім номера банківської картки, їм, бачте, потрібні й інші реквізити», — констатує Олександр Каніболоцький.

Після поїздки він поставив свій велосипед на ремонт. Довелося, каже, трохи коло нього повозитися, зокрема замінити підшипники. Та й велосипедні шини вже нікуди не годяться — на них далеко не заїдеш. «Але все це коштує недешево, тож поки що не можу собі цього дозволити», — зауважує насамкінець чоловік. ■

Людмила Лузан
українська каноестка, дворазова
чемпіонка Європейських ігор-2023

«Ми дуже щасливі, що в такий нелегкий час, коли в Україні триває війна, нам вдалося перемогти. Це дуже важливо показувати, що ми сильна і незалежна держава, ми боремося за свободу!».

Олексій ПАВЛИШ

■ ФУТБОЛ

Із прицілом на Олімпіаду

Українська молодіжна збірна достроково вийшла до чвертьфіналу чемпіонату Європи

Українська збірна U-21 продовжує боротьбу за ліцензію на Олімпіаду.
Фото УАФ.

Після матчів національної збірної увага української футбольної спільноти переключилася на збірну молодіжну — підопічні Руслана Ротаня вже встигли обіграти в групі хорватів (2:0) і румунів (1:0) та достроково забезпечити собі місце в чвертьфіналі.

Просто перед стартовим поєдинком Євро U-21 Ротань отримав суттєве підсилення від головної збірної: після матчу з Мальтою в розташування «молодіжки» прибули її лідери — Трубін, Мудрик, Ванат і Судаков. Голкіпер «Шахтаря» Трубін після трьох поєдинків за головну збірну відіграв уже два матчі й на молодіжному ЧС. А от головна зірка команди — хавбек «Челсі» Михайло Мудрик — перші два матчі пропустив через ушкодження: Ротань розраховує на Михайла уже в матчах плей-оф.

Поки не надто вдало складається турнір і для іншого лідера збірної — нападника «Динамо» Владислава Ваната: форвард також пропустив поєдинок проти хорватів через травму, а проти румунів, вийшовши на заміну, запам'ятався насамперед безглуздою червоною картою за штовхання з суперниками, через яку ризикує більше не зіграти на Євро. Реакція головного тренера красномовна. «Можна по-різному на це реагувати, головне, що Владислав сам усе розуміє. Знаєте, у житті є моменти, коли треба, щоб до людини дійшло. Він сам себе покарав. Можливо, отримає тривалу дискваліфікацію та не зіграє на турнірі, до якого так довго йшов», — не приховував розчарування Ротань.

Натомість поки не підводять інші лідери — Трубін після двох турів йде у топ-3 турніру за відбитими ударами, залишаючи ворота «сухими», а справжнім героєм матчу з хорватами став Олексій Кащук, в активі якого

— гол після яскравого дриблінгу та «асист» на Данила Сікана. Мав Олексій нагоди, аби відзначитись, і в поєдинку другого туру з румунами, але долю зустрічі вирішив автогол суперників. Яскравий старт Кащук та його успішний сезон за азербайджанський «Сабах» (16 голів у чемпіонаті) уже привернули увагу турецьких та бельгійських клубів.

Нуль пропущених м'ячів після двох матчів — заслуга не лише Трубіна, а й захисників на чолі з капітаном Максимом Таловеровим. Подейкують, центральним захисником чеської «Славії» уже цікавляться клу-

би німецької Бундеслигі.

Утім плідна гра на молодіжному Євро гравців національної збірної України не дає спокою суперникам «синьо-жовтих». Так, представники румунської «молодіжки» звернулися до ФІФА з проханням пояснити, чи не порушили часом регламент УЄФА Трубін та Судаков, коли з перервою менш ніж 48 годин (а саме таким, згідно з нормативами, має бути перепочинком) узялися захищати кольори команди U-21, зігравши перед тим поєдинок євровідбору-2024 проти Мальти.

А здобувши максимум у перших двох турах, підопічні Рота-

ня стали однією з трьох команд (разом з іспанцями та англійцями), які достроково вийшли до 1/4 фіналу. Остаточні місця у кватреті В та перший суперник у плей-оф визначаться якраз за результатами гри з Іспанією. Уже маючи путівку до вісімки найкращих, Ротань і К° прагнули посісти в групі перше місце. «Іспанія, звісно, — це топзбірна, завжди цікаво випробувати себе на тлі такого суперника. Але ми будемо битися, не відходимо від нашої гри. Звичайно, хочемо посісти перше місце», — заявив хавбек Володимир Бражко.

Головне ж завдання, яке ставить перед собою українська ко-

манда, — відібратися на Олімпійські ігри у Парижі-2024, про що не раз наголошували в УАФ.

Оскільки молодіжне Євро передуватиме Іграм, воно автоматично є кваліфікацією в Париж. Тому, за класикою, чотири путівки на Олімпіаду мали б отримати усі півфіналісти ЧС. Але цьогогоріч є нюанс: Франція як господар ОІ-2024 та заодно учасник цього Євро вже зарезервувала одне місце, тому вільних путівок лишається три. Ще одна особливість кваліфікації — на одну з цих ліцензій не претендуватиме Англія, оскільки не може виступати на Олімпіаді окремою країною, а лише в складі Великої Британії.

Тому регламентом передбачено, що на Олімпіаду відберуть три команди з найкращим рейтингом на турнірі. Зважаючи на статус французів та англійців і їхні високі шанси на перемогу, може знадобитись додатковий матч плей-оф, у ньому, в залежності від ситуації, зіграють або два півфіналісти, або два чвертьфіналісти.

Перед збіркою Ротаня стоїть амбітна мета, зважаючи на те, що України у футболі ще не було на ОІ, та й на саме молодіжне Євро «синьо-жовта» збірна до цього виходила лише двічі (так, дебют на Євро U-21 у 2006 році закінчився «сріблом», але олімпійських ліцензій тоді не розігрували). Проте, маючи доволі сильний склад (принаймні за іменами) і дві вдалі гри на Євро за плечима, наша збірна має всі шанси на підсумковий успіх. ■

Григорій ХАТА

■ ЄВРОПЕЙСЬКІ ІГРИ

Із розправленими крилами

На старті Європейських ігор українські спортсмени тримаються в трійці медального заліку

Започатковані нещодавно Європейські ігри лише починають здобувати авторитет та прихильність серед спортивних уболівальників.

Треті за ліком Євроігри приймає польський Краків. У столиці Малопольського воєводства та його околицях близько семи тисяч атлетів борються за медалі у 29 олімпійських та неолімпійських видах спорту. Серед них і не зовсім літня дисципліна — стрибки на лижах із трампліна. На штучному покритті літаючі лижники та лижниці змагаються в курортному Закопаному.

Водночас змагання з артистичного плавання проходять в Освенцимі. Організатори ЄІ-2023 визнають, що це невеличке місто з понад 800-літньою історією й досі асоціюється з Другою світовою війною та концентраційним табором «Аушвіц-Біркенау», що там був. Проте самі поляки, розвиваючи в Освенцимі культурне та освітнє життя, намагаються надати йому образ міста миру.

Для українських водних гравців змагання в місцевому Аква-тичному центрі проходять нелегко. У нинішньому сезоні вітчизняні синхроністи виграли не один міжнародний турнір. Натомість на ЄІ справа до «золота»

ніяк не дійде. «Дівчата роблять усе можливе, вони дисципліновані та дуже стараються, що не може не тішити, — каже головний тренер збірної України з артистичного плавання Світлана Саїдова. — Вони є особленням характеру української нації — сильні й незламні. Реформа системи оцінювання зробила змагання непередбачуваними, судять дуже жорстко. Але потрібно сказати за це спасибі, адже це виховує спортсменів у суворості, що зазвичай дає дуже добрий результат. Щодня дівчата приходять, засмучуються, плачуть, але не складають крила та знову йдуть і починають усе спочатку, не здаються».

Поки ж у своєму активі вітчизняні водні гравці мають лише два «срібла» (у восьми змагальних програмах) — в акробатичній групі та дуеті.

Значно більше позитивних

емоцій приносить українським спортсменам польський Жешув. Тут у новенькому дайвін-центрі проходять змагання зі стрибків у воду, й представники синьо-жовтої збірної вже тричі піднімалися на найвищу сходинку п'єдесталу. Вітчизняні водні акробати взяли «золото» ЄІ-2023 у змішаних командних змаганнях, у синхронних стрибках чоловіків, а також у змішаному синхроні на вищій.

Напрочуд успішно в Польщі відпрацювала збірна України з веслування на байдарках і каное. Із трьома золотими та двома срібними нагородами вона виграла командний залік. На перших ролях тут була титулована каноестка Людмила Лузан (два «золота» й одне «срібло»). Саме з її перемоги в дуеті з Валерією Теретою й розпочалися медальні успіхи «синьо-жовтих» на ЄІ-2023.

Медальні успіхи Людмили Лузан на ЄІ-2023 розпочалися з перемоги в каное-двійці з Валерією Теретою.
Фото з сайту www.european-games.org.

А за перші п'ять днів змагань до синьо-жовтої скарбнички вітчизняні спортсмени поклали загалом 25 нагород, високий гатунок яких — 12 золотих, сім срібних та шість бронзових — дозволяє Україні посідати третє місце в медальному заліку.

При цьому золотими медалістами III Європейських ігор також стали представники українського фехтування (шпажистка Джоан Фейбі Бежура), карате (Анжеліка Терлога, Андрій Залітний) і легкої атлетики (Ярослава Магучіх). ■

ТАКЕ ЖИТТЯ

Ріанна та A\$AP Rocky спровокували чутки про весілля

Наразі інтернет-користувачі вважають, що зірки таємно одружилися

Марія ТКАЧЕНКО

Минулого вечора Ріанна прийшла підтримати A\$AP Rocky на міжнародному фестивалі творчості «Каннські леви». Співачку помітили серед гостей. Вона зробила ставку на навісну сексуальність, вибравши прозору чорну сукню з незвичайним принтом і блискучий комплект спідньої білизни. Зірка посміхалася та аплодувала реперу.

Під час виступу A\$AP Rocky звернувся до своєї коханої зі словами: «Я хотів би присвятити пісню моїй прекрасній дружині, яка перебуває в цій чортівній будівлі!». Ця фраза спровокувала нову хвилю чуток.

Фото з сайту edition.cnn.com.

Нагадаємо, чутки про роман Ріанни та A\$AP Rocky вперше з'явилися 2020 року. Тоді співачка тільки розлучилася з саудівським мільярдером Хассаном Джамілем, а згодом її почали помічати в компанії репера. 2021-

го вони публічно заявили про свої стосунки. Незабаром у них з'явиться друга дитина. Про те, що співачка знову вагітна, стало відомо під час її виступу на Super Bowl 2023. ■

ЗІРКИ

Сумні новини для фанатів серіалу

Зйомки нового сезону «Емілі в Парижі» призупинено

Марія НЕВЗГЛЯД

Як повідомляє американський тижневик Variety, зйомки нового сезону картини, які мали розпочатися наприкінці літа, припинено. Це сталося через страйк членів Гільдії сценаристів США.

За словами джерела, близького до компанії, зйомки планують розпочати до кінця осені. А ось представники сервісу Netflix, де виходить серіал, не прокоментували ситуації.

Нагадаємо, що прем'єра серіалу відбулася в листопаді 2020 року. У картині знялися Лілі Коллінз, Філіппін Леруа-Больє, Ешлі Пак, Семюел Арнольд, Брюно Гуери, Лукас Браво, Камілла Раза та інші.

Фото з сайту tsn.ua.

У квітні в США почався перший за 15 років страйк сценаристів. Раніше писали, що зйомки

другого сезону «Один із нас» припинилися через скандал. ■

ПОГОДА

29–30 червня за прогнозами синоптиків

Київ: хмарно, дощ. Вітер північно-західний, 1-2 м/сек. Температура вночі +14...+17, удень +19...+21. Післязавтра вночі +16...+20, удень +22...+25.

Миргород: невеликий дощ. Уночі +14...+19, удень +18...+22.

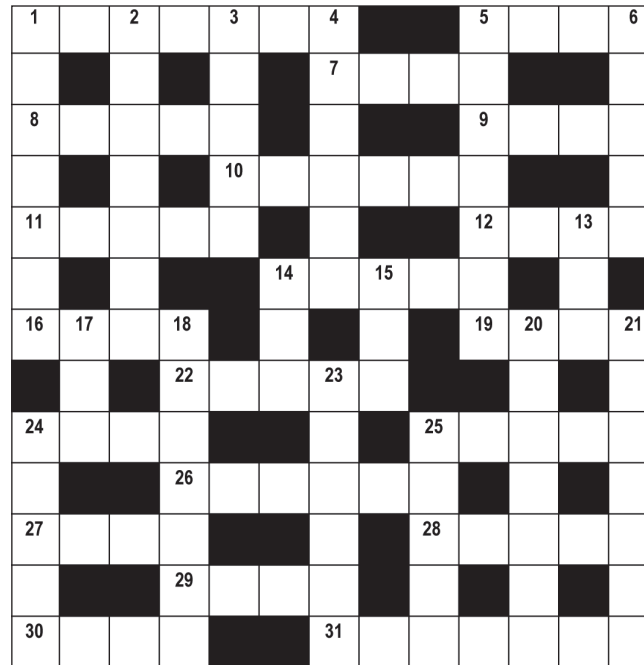
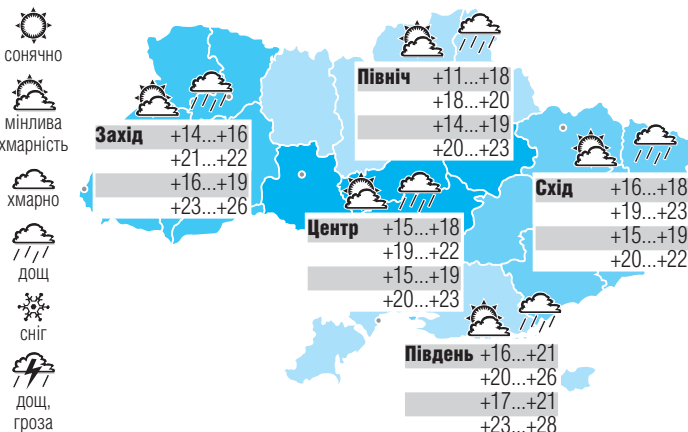
Вінниця: невеликий дощ. Уночі +14...+16, удень +19...+22.

Одеса: невеликий дощ. Уночі +16...+21, удень +22...+26.

Курорти Карпат: хмарно, невеликий дощ.

Трускавець: уночі +13...+14, удень +18...+20.

Моршин: уночі +14...+15, удень +19...+21.

КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №26

По горизонталі: 1. Третє за величиною місто Кіпру, популярний курорт. 5. Знак для записування музики. 7. Народні зібрання в часи Майдану. 8. З'ясування стосунків за допомогою кулаків. 9. Старовинне британське місто, столиця Північної Англії. 10. Період історії людства, який тривав від X до початку III тисячоліття до н. е. 11. Північноамериканська тварина, що відганяє ворогів смердючим запахом. 12. Співзвучне закінчення рядків у вірші. 14. Широке жіноче пальто-накидка. 16. Назва темношкірого в Росії XVIII століття. 19. Жіноче ім'я. 22. Стартування оплати праці фахівця, без доплат та премій. 24. Порода собаки. 25. Петрів... — народна назва цикорію. 26. «Ліс рубають — ... летять» (народна приказка). 27. Місто й порт у Великій Британії на березі протоки Па-де-Кале. 28. Верхня частина воза, саней із боковими стінками й сидінням. 29. Київський князь, якого древляни покарали за зажерливість. 30. Півострів на півночі Західного Сибіру. 31. Одна з географічних координат для визначення будь-якої точки на земній поверхні.

По вертикалі: 1. Коханка на Гуцульщині. 2. Веселка. 3. Виплаче-

на вперед частина грошей. 4. Ім'я сплячої красуні за версією Діснея. 5. Елементарна частинка, яка входить до складу ядра. 6. Столиця Гани. 13. Очільник міста. 14. Дрібні частинки ґрунту на дні водойми. 15. Ім'я китобоя, героя роману Жюль Верна «25 тисяч лье під водою». 17. Місто мрії Остапа Бендера. 18. Звук гармати чи пістолета. 20. Велике озеро на кордоні США і Канади. 21. Розділ математики. 23. Твердження, позбавлене логіки. 24. Двостулковий морський моллюск. 25. Відомий актор і режисер, творець фільму «В бій ідуть лише «старики».

Кросворд №25 від 21 червня

Наш партнер — Європейський фонд за демократію.

ПРИКОЛИ

Львів, поліція, допитують росіянина:
— Фамілія?
— Чьй?
— Ім'я?
— Чьйо?
— Так, Чьй Чьйо, ти що, китаєць?

Люди, може, хтось має старі труси, чи собачі будки? Відправимо «гуманітарку» в росію!

Таємницю російського триколура розкрито: спочатку росією керували білі, потім — червоні, а зараз —

голубі.

Дивний народ ці москалі. Йду якомсь біля річки та й чую, що москалик тоне і кричить:
— Памагіте, памагіте.
Питаю:
— Може, вам, добродію, допомогти?

А він:
— Та ну, та ну.

За статистикою, кожен 300-й росіянин не хоче воювати проти України. А кожен 200-й чомусь навіть і не відповів.